

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Barbora Podnecká

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Názory a postoje žáků 8. a 9. tříd ZŠ k sexualitě.

Bakalářská práce

2022

Barbora Podnecká

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Barbora Podnecká**
Osobní číslo: **Z19395**
Studijní program: **B5341 Ošetrovatelství**
Studijní obor: **Všeobecná sestra**
Téma práce: **Názory a postoje žáků 8. a 9. tříd ZŠ k sexualitě**
Téma práce anglicky: **Opinions and attitudes of 8th and 9th grade elementary school students to sexuality.**
Zadávající katedra: **Katedra ošetrovatelství**

Zásady pro vypracování

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešené problematiky.
2. Stanovení cílů a metodiky práce.
3. Příprava a realizace výzkumného šetření dle stanové metodiky.
4. Analýza a interpretace získaných dat.
5. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**
Rozsah grafických prací: **dle doporučení vedoucího**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

FAFEJTA, Martin, 2016. *Sexualita a sexuální identita*. Portál, Praha. 240 s. ISBN 978-80-262-1030-6.
KOLIBA, P. et al., 2019. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetrovatelství*. Praha: Grada Publishing. 184 s. ISBN 978-80-271-2039-0.
OSHO, 2017. *O sexu-od sexu k supervědomí*. Beta-Dobrovský. 320 s. ISBN: 978-80-7306-930-8.
STRETTI, S. et al., 2014. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. V Brně: CPress, 200 s. ISBN 978-80-264-0290-9.
ŠTÉRBOVÁ, D. et al., 2016. *Specifika komunikace ve vztahu k sexualitě I: Pomáhající profese ve vztahu k sexualitě, včetně osob s mentálním postižením*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 158 s. ISBN 978-80-244-5025-4.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Petra Růžičková**
Katedra ošetrovatelství

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **5. května 2022**

doc. Ing. Jana Holá, Ph.D. v.r.
děkanka

L.S.

Mgr. et Mgr. Michal Kopecký v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 8. března 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Práci s názvem *Názory a postoje žáků 8. a 9. tříd ZŠ k sexualitě* jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 28.6.2022

Barbora Podnecká v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych chtěla poděkovat za vedení bakalářské práce paní Mgr. Petře Růžičkové a za její drahocenné rady. Dále bych chtěla poděkovat paní ředitelce základní školy za umožnění provést šetření na škole. A nejvíc bych chtěla poděkovat respondentům 8. a 9. tříd.

ANOTACE

Bakalářská práce se se věnuje problematice sexuální výchovy na základní škole a zabývá se názory a postoji žáků 8. a 9. tříd základní školy k sexualitě. Je rozdělena na dvě části, a to část teoretickou a část praktickou. Teoretická část obsahuje kapitoly zaměřené na sexualitu a sexuální výchovu. V praktické části jsou vyhodnoceny výsledky kvantitativního šetření pomocí dotazníku vlastní tvorby, jehož cílem bylo zjistit, jaké jsou zkušenosti žáků se sexuální výchovou v rámci výuky, zda je pro ně důležitá a zda ovlivňuje jejich chování.

KLÍČOVÁ SLOVA

Sexualita, sexuální výchova, žáci, postoje, názory, základní škola

TITLE

Opinions and attitudes of 8th and 9th grade elementary school students to sexuality.

ANNOTATION

The bachelor's thesis deals with the issue of sexual education in primary school and deals with the views and attitudes of 8th and 9th grade primary school students to sexuality. It is divided into two parts, the theoretical part and the practical part. The theoretical part contains chapters focused on sexuality and sexual education. In the practical part, the results of a quantitative survey are evaluated using a questionnaire of author's own creation, the aim of which was to find out what is the experience of students with sex education in school, whether it is important for them and whether it affects their behavior.

KEYWORDS

Sexuality, sexual education, pupils, attitudes, opinions, elementary school

OBSAH

1 Obsah

Úvod.....	11
1 Cíl práce.....	12
2 Teoretická část.....	13
2.1 Sex a sexualita.....	13
2.1.1 Sexualita v různých vývojových etapách života jedince	14
2.1.2 Sexuální orientace a pohlavní identita	16
2.1.3 Vztahy a společnost	17
2.1.4 Historie sexuality	18
2.2 Sexuální výchova	19
2.2.1 Sexuální výchova v rodině.....	20
2.2.2 Sexuální výchova na ZŠ	20
2.2.3 Metody výuky sexuální výchovy na ZŠ	21
2.2.4 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	22
3 průzkumná část	25
3.1 Metodika práce.....	25
3.1.1 charakteristika respondentů a sběr dat	25
3.1.2 Použité metody při vyhodnocení a zpracování dat	26
3.1.3 Průzkumné otázky.....	26
4 Diskuze	52
4.1 Srovnání dotazovaných otázek.....	52
5 Závěr	57
6 Použitá literatura	58
7 Přílohy.....	62
7.1 Příloha A-dotazník	62
7.2 Příloha B- informovaný souhlas.....	67

7.3	Příloha C-desatero MŠMT k sexuální výchově (MŠMT, 2011).....	68
-----	--	----

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Graf 1 - první setkání se sexuální výchovou.....	27
Graf 2 - Spokojenost s výukou	28
Graf 3 - Hodnocení informací.....	41
Graf 4 - Důležitost sexuální výchovy	42
Graf 5 - Výuka před spolužáky.....	43
Graf 6 - Ovlivnění chování	44
Graf 7 - Legální pohlavní styk.....	45
Graf 8 - Sexuální výchova v rodině.....	48
Graf 9 - Sexuální výchova-intimní záležitost	49
Graf 10- Pohlaví.....	50
Graf 11- Ročník	51
Tabulka 1 - Předměty zaměřené na sexuální výchovu v 8. třídě	29
Tabulka 2- Předměty zaměřené na sexuální výchovu v 9. třídě	30
Tabulka 3 - Setkání se sexuální problematikou v 8. třídě.....	31
Tabulka 4 - Setkání se sexuální problematikou v 9. třídě.....	32
Tabulka 5 - Forma výuky sexuální výchovy v 8. třídě	33
Tabulka 6 - Forma výuky sexuální výchovy v 9. třídě	34
Tabulka 7 - Témata při výuce sexuální výchovy v 8. třídě.....	35
Tabulka 8 - Témata při výuce sexuální výchovy v 9. třídě.....	36
Tabulka 9 - Navržená témata sexuální výchovy v 8. třídě.....	37
Tabulka 10 - Navržená témata sexuální výchovy v 9. třídě.....	38
Tabulka 11 - Nepříjemná témata v 8. třídě	39
Tabulka 12 - Nepříjemná témata v 9. třídě	40
Tabulka 13 - Informace o sexuální problematice v 8. třídě	46
Tabulka 14- Informace o sexuální problematice v 9. třídě	47

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

BP	Bakalářská práce
ČR	Česká republika
ZŠ	Základní škola
RVP	Rámcový vzdělávací program
WHO	Světová zdravotnická organizace

ÚVOD

Lidská sexualita či sex je takzvaným fenoménem tabu. Jedná se především o to, že o sexu se nemluví nebo že sex je soukromá a intimní záležitost. Se sexem či sexualitou se pojí pocit studu, úzkosti či ostychu. Lidská sexualita bývá ovlivňována mnoha faktory. Jedná se zejména o biologické, kulturní a sociální. Sexualita bývá definována jako prvek lidské biologie (Kniha a kol., 2015, s.14).

Cílem sexuální výchovy je rozšířit poznatky z oblasti sexuálního zdraví a uspokojování sexuálních potřeb. Součástí je znalost sexuálních procesů fyziologie, rozdílů mezi sexualitou muže a ženy, změn při procesu stárnutí a znalost sexuálních dysfunkcí. Současná sexuální výchova je výsledkem dlouhého historického vývoje, od pohlavní výchovy přes pohlavní osvětu až po dnešní sexuální výchovu. Sexualita, sexuální chování a sex zasahují do života všech lidí již od nepaměti. Ve zdravotnictví se objevily nové vědní obory a tím jsou sexuální psychologie a sexuologie, které pomáhají vyvracet mýty o lidské sexualitě. Cíle a podstatu sexuální výchovy tvoří to, co přispívá k výchově celistvé osobnosti (Koliba, 2019, s. 14, 17).

Sexuální výchova či jiný předmět zaměřený na sexualitu vychází z doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky k realizaci sexuální výchovy na základních školách. Jedná se zejména o osnovy, kterých se každý učitel na základní škole musí držet. Každý žák by se měl během sexuální výchovy dozvědět něco o sexu či sexualitě. Mimo jiné s tento předmět zaobírá sexuální orientací či pohlavní identitou (MŠMT, 2010).

Sexuální výchova bývá vyučována v rámci občanské výchovy, ve výchově ve zdraví, v biologii a v mnoha dalších předmětech (Koliba, 2019, s. 17).

Bakalářská práce obsahuje dvě části, a to teoretickou a praktickou.

Teoretická část vychází z obecné sexuální výchovy či sexuality v rodině nebo ve škole.

Praktická část vychází ze stanovení mých cílů. Hlavním cílem mé práce bylo zjistit, jaké mají žáci názory a postoje k sexualitě. V dílčích cílech zjišťuji, jaké mají zkušenosti se sexuální výchovou v rámci výuky, jak jsou se sexuální výchovou spokojeni, kde získávají příslušné informace a jak je hodnotí, zda je pro ně sexuální výchova důležitá, kde se s ní poprvé setkali a jak se odlišují názory a zkušenosti žáků 8. a 9. tříd ZŠ.

1 CÍL PRÁCE

Cíl pro teoretickou část

- Popsat základní informace týkající se sexuality a sexuální výchovy.

Cíle pro průzkumnou část

- **Hlavní cíl:** Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jaké jsou názory a postoje žáků 8. a 9 tříd ZŠ k sexualitě.

Dílčí cíle:

- Zjistit, jaké mají žáci zkušenosti se sexuální výchovou v rámci výuky a jaká je jejich spokojenost se sexuální výchovou.
- Zjistit, kde nejčastěji žáci získávají informace v oblasti sexuality a jak hodnotí informace získané na ZŠ.
- Zjistit, jestli je pro ně sexuální výchova důležitá, kdy se s ní poprvé setkali a zda ovlivnila jejich chování.
- Porovnat, zda se odlišují názory a zkušenosti žáků 8. a 9. tříd ZŠ.

2 TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část se věnuje sexualitě jako takové, její historii a vývojovým etapám, tématu sexuální orientace a vlivem sexuality na vztahy ve společnosti. Především se zabývá sexuální výchovou v rodině a ve škole.

2.1 Sex a sexualita

Sex je odvozen z latinského termínu „sexus“, jehož význam spočívá v pohlaví. Pohlavní styk bývá nazýván kořením života. Sex lze představit jako fyzický kontakt mezi partnery, který je podmíněn sexuálním vzrušením. Cílem sexuální touhy je uspokojit pudové potřeby jedince. Nicméně sex bývá také definován jako sexuální aktivita mezi partnery. Po biologické stránce je to fyzický vztah mezi mužem a ženou, kde probíhá sexuální chování neboli pohlavní styk. U tělesného prožívání je sex považován za milostný akt, při kterém vznikají příjemné pocity a slast. Ze sociálního hlediska plní sex důležitou úlohu u obou pohlaví jako součást sociální komunikace. Sex může např. napomoci k usmíření konfliktu mezi partnery, díky čemuž je pro vztah cenným nástrojem. Sexualita je součástí lidské biologie. Lze říci, že u člověka probíhají obdobné mechanismy jako u ostatních savců. Rozdíly mezi skupinami savců a lidmi jsou nicméně značné. (Kniha, 2015, s. 18).

Sexualita je výrazem lidské přirozenosti. Bývá zdrojem positivity, optimismu, pocitů štěstí a radosti. Sexualitu lze označit především za soubor vlastností a jevů, které vycházejí z pohlavních odchylek. Jedná se o hormonální, reprodukční a anatomické rozdíly mezi ženou a mužem. V rozsáhlém slova smyslu se jedná o projevy citění a chování vycházející z psychických a tělesných rozdílů mezi mužem a ženou včetně jevů a aktivit. Může zde dojít k relevantním poruchám, beznaděži, bezmoci, sexuální kriminalitě, agresivitě, asertivitě nebo může dojít až k sebevraždě. Sexuologie se zabývá studiem sexuality. Bývá sem zařazována erotická, emoční, sociální či biologická stránka lidského chování. U sexuality dochází k radosti a potěšení. Může ale naopak dojít k depresi a úzkosti. Není však možné opomenout pohlavní choroby. Sexuologie popisuje, co lidé prožívají, pociťují, projevují a provozují při sexuální aktivitě. Sexualita má mnoho projevů souvisejících s erotickou láskou, přitažlivostí, sebeuspokojováním a také s pohlavním rozmnožováním. Sexualitu lze charakterizovat také jako soubor vlastností či jevů vycházejících z pohlavních rozdílů. Se sexualitou souvisí především sexuální zdraví, které bývá definováno jako stav sociálního, fyzického, duševního a emočního blahobytu. Pro dosažení a podporu sexuálního zdraví musí být chráněna, respektována a naplňována sexuální práva osobnosti. (Koliba a kol., 2019, s. 11). Největší a

nejdůležitější potenciál pro sexuální a milostné naplnění vzniká ve spojení muže a ženy postaveném na společném sexuálním sebeobjevování. Žena však umí dokázat mnohé i bez spolupráce muže. Sex umožňuje přiblížení se mezi partnery. Proniká do všech buněk těla, dotýká se jich a dokáže je změnit (Richardson, 2017, s. 14).

2.1.1 Sexualita v různých vývojových etapách života jedince

Výzkumné oblasti dětí a sexuality spolu úzce souvisejí. Toto téma je nahlíženo ze dvou pozic. První otázka klade důraz na to, kdy stanovit hranici věku pro legální pohlavní styk. S tím souvisí trestní odpovědnost. Důležité je předávat informace týkající se sexuality ve všech věkových kategoriích. V každé vývojové fázi by měly být informace předávány interaktivně. Dle světové zdravotnické organizace je pro účely správného psychosociálního vývoje důležité předávat informace týkající se sexuální výchovy v plném pozitivním pojetí i dětem mladším než 4 roky (Koliba a kol., 2019, s. 22).

Vývojové fáze se dělí na prenatální období a na období postnatální. V prenatálním období nelze ještě hodnotit sexualitu dítěte. Postnatální období začíná fází novorozence a kojence. Zde u dítěte sexualita též zdánlivě nehraje významnou roli. Po kojeneckém období následuje batolecí fáze. Ta začíná v prvním roce dítěte a pokračuje do 3. roku života. Děti ve věku 2 až 4 let jsou velice zvědavé, ptají se na mnoho otázek. V tomto období se začínají více vnímat. Jsou však pro ně nezvyklé jejich odlišné pohlavní orgány, proto zkoumají svoje i opačné pohlaví. Vnímají také rozdíl mezi matkou a otcem. Jejich dotazy jsou pokládány konkrétně. Objevují se první myšlenky zaměřené na intimitu. Zájem, který v dětech tyto otázky vzbuzují, je zcela přirozený. Rodiče by v této době měli svým dětem vysvětlit základní rozdíly mezi pohlavími. Na konci této etapy by tedy dítě mělo umět popsat části těla. Sexualitu není vhodné zastírat ani v takto brzkém věku. Tvzení, že děti v tomto období sexualitu nevnímají, jsou mýtem. Komunikace mezi rodiči a dětmi v daném období nicméně není jednoduchá. Rodič si může usnadnit komunikaci především tím, že si na své dítě vyhradí dostatek času. Po batolecím období následuje předškolní věk, který začíná od 3 let a pokračuje do 6. roku života. Ve věku 4 až 6 let děti nastupují do mateřských škol. Zde se setkávají s dětmi stejného či opačného pohlaví. Jejich zvědavost týkající se sexuality může být uspokojována dalšími podněty. Pedagogové jsou druhými nejčastějšími dospělými, kteří s nimi o sexualitě mluví. Důležité je nebát se odpovídat i přesto, že to může být nepříjemné. Komunikálně náročná je např. situace, kdy dítě přistihne své rodiče při sexu. Věková hranice mladšího školního věku začíná 6. rokem a končí 12. rokem.

Děti se touto dobou zajímají spíše o rozdílnost činností mezi jednotlivými pohlavími. Sexuální témata v tomto období nejsou tabu. Většinou se ptají na slovní obraty či termíny, které slyšely ve škole od starších žáků. U dětí v mladším školním věku se objevují vulgarismy (Stretti, Kaňák, 2015, s. 172-194).

Starší školní věk

Po mladším školním věku následuje starší školní věk. Začíná 12. rokem života a pokračuje až do 15. roku. Dětem či studentům se ve věku 10 až 15 let pomalu začínají rozvíjet sekundární pohlavní znaky. U dětí se objevuje sekundární pubické ochlupení, mění se jim postava, u dívek se objevuje první menstruace, u chlapců první erekce. Pro mladé dospívající mohou tyto změny být matoucí. Důležité je, aby rodiče se svými dětmi mluvili o zdravé sexualitě či o právních normách, které nemají být porušovány. Nelze opomenout nemoci, informace týkající se přenosných chorob, AIDS nebo těhotenství. Ideální je, pokud se dítě ptá na dané věci samo, spíše, než aby mu je začal vysvětlovat rodič. Ten by však nakonec měl nabídnout svým dětem možnost komunikace, či je odkázat na vhodnou knihu nebo příručku, pokud se stydí. Pro rodiče je vhodné komunikovat s dítětem a vysvětlit mu zásady bezpečné intimity, mít o své děti zájem a dostatečně se jim věnovat. Je prospěšné, když rodina dětem vysvětlí, jak si říct o pomoc, pokud by je někdo pohlavně zneužil, či na jaké telefonní číslo mají zavolat. Indikátory pohlavního zneužívání mohou být různé, častý je i strach ze tmy nebo noční můry. Častým projevem také bývá izolování se od ostatních nebo se objevují sklony k sebevraždě či sebepoškození. Již zmíněné indikátory mohou vést rodiče k tomu, aby si povšimli nápadného chování (Stretti, Kaňák, 2015, s. 189-194).

Dorostové období

Posledním obdobím školního věku je dorostové období, které začíná od 15 let a končí 18. rokem. V této etapě už mohou mít mezi sebou adolescenti sexuální kontakt. Odpovědnost za svůj intimní život tak dostávají do vlastních rukou, mohou o něm rozhodovat sami. Pokud rodič se svým dítětem do této doby o sexu nemluvil, je pravděpodobné, že bude komunikace na dané téma náročná. Řešením samozřejmě není další ignorování dané tematiky. Rodič by měl být pro svoje dítě oporou. Vysvětlit mu možné následky sexuálních aktivit, varovat ho před souvisejícími riziky a upozornit ho na problémy, kterým je třeba věnovat pozornost. Měl by mít zájem o to, co jeho dítě říká nebo si myslí, a vyčlenit si na to patřičný čas a prostor. To, co se od dítěte případně dozví, by nikdy neměl používat proti němu. Dítěti je zde třeba především naslouchat a následně ho podpořit. O sexualitě musí rodič hovořit jako o normální součásti

intimní sféry lidského života, a následně dítěti vysvětlit, že od 15. roku svého života si může o svých aktivitách v této oblasti rozhodovat samo. V rámci hovoru o sexu a sexualitě by však nemělo jít o jednostranný výklad – je třeba, aby rodič vytvořil bezpečné prostředí a dal dítěti prostor pro případné otázky či připomínky. Děti by však ideálně měly mít možnost svěřit se i někomu jinému z blízkých, pokud mají z jakéhokoli důvodu problém požit pro tyto účely právě rodiče (Stretti, Kaňák, 2015, s. 189-194).

2.1.2 Sexuální orientace a pohlavní identita

Sexuální orientace je celoživotní nezměnitelný a nevyvolený stav jedince. Nejtypičtější a převažující orientaci představuje heterosexuality. Heterosexuality znamená, že je jedinec přitahován opačným pohlavím. Homosexuality má pak opačný význam. Homosexuality chování je zpravidla považováno za zdravotní stav (Štěrbová a kol., 2016, s. 18). Homosexuality začíná vznikat v období dospívání, nejedná se však o nemoc. V afrických či asijských zemích je trestná, hrozí zde za ni tedy přísné sankce (Cohen a spol., 2018, s. 61). Mezi nejčastější sexuální orientace patří též bisexuality chování. To lze definovat tak, že člověka přitahuje stejné i opačné pohlaví. Důležitým souvisejícím fenoménem je pak tzv. „coming out“. Lze hovořit o procesu objevování své vlastní sexuální orientace a sžívání se s ní. Rovněž nelze opomenout homofobii, která se projevuje jako strach a odpor k homosexualitě. Mezi sexuální orientace lze zařadit také parafílii. Tato orientace označuje změny u sexuální motivace člověka. (Křmářová, 2015, s. 54).

Pohlavní identita je u člověka rozlišovaná po biologické stránce jako genitální, genetická a hormonální. Nejznámější poruchou sexuální identity je transsexualita. Ta představuje stav, kdy se muž cítí být ženou či žena mužem. Samozřejmě lze konstatovat, že muž i žena mají svoje pohlavní znaky. Mezi další poruchu pohlavní identity patří transvestitismus, kdy se lidé stylizují do opačného pohlaví (Štěrbová a kol., 2016, s. 18).

Mužská sexualita se od ženské výrazně odlišuje. Pro muže bývá důležitý především tělesný akt (spíše než ten duševní). Muž vnímá sexualitu díky smyslům – na rozdíl od ženy u něj rychleji vzniká touha po jejich dráždění. U obou pohlaví probíhá orgasmus, který při sexu představuje vyvrcholení mezi partnery. U všech žen každým měsícem probíhají dva vrcholy cyklu. Nejdříve dochází k ovulaci, následuje menstruace. Ovulace probíhá asi 2 týdny před menstruací (Koliba a kol., 2019, s. 48).

Pohlaví u jedince je určeno podle několika aspektů. Tím základním je pohlaví genetické, které souvisí s pohlavními chromozomy. Jak u savců, tak i u člověka vychází chromozomy X a Y ze

samčího pohlaví. U chromozomů XX se jedná o samičí pohlaví. Na již zmíněných chromozomech jsou dány geny, které rozhodují o formování pohlavních žláz (u muže se jedná o varlata, u ženy o vaječníky). Se svou tělesnou pohlavní identitou může být jedinec buď v souladu, nebo v rozporu. Pohlavní identita se však projevuje i tzv. pohlavní rolí. V rámci vývoje jedince ji formují biologické a psychogenní aspekty, stejně jako vliv rodičů (Weiss a kol., 2019, s. 108).

2.1.3 Vztahy a společnost

Budování partnerského vztahu, ve kterém se partneři vzájemně podporují, stojí na čtyřech základních pilířích. Jedná se zejména o pochopení a komunikaci usilující o vzájemné porozumění. Partneři by se měli vzdát negativního posuzování jak sebe, tak druhých. Každý, kdo je ve vztahu, by měl přijmout související odpovědnost a pěstovat schopnost odpouštět druhému. Díky těmto důležitým bodům je možné odhalit vztahový potenciál a díky němu vytvořit láskyplný vztah, naplnit své sny a naděje. Tyto přístupy pomohou každému pochopit, proč měl ve svých dosavadních vztazích problémy, a stanou se základem obohacujících vztahů v budoucnosti. (Gray, 2020, s. 130)

S tématem partnerských vztahů souvisí i fenomén umělého přerušování těhotenství – tzv. interrupce. Jedná se o postup neplánovaného rodičovství. Jako řešení má smysl především v rámci komplikované vztahové situace. Při schvalování interrupce se rozhoduje dle příslušného zákona. Dívky ve věku 16 až 18 let si mohou zažádat o interrupci samy. Potvrdit a schválit ji však musí zdravotnické zařízení, souhlasit musí zároveň jejich zákonný zástupce. Za děvčata, kterým nebylo ještě ani 16 let, musí žádat jejich rodič. Pokud však dojde k jejich nesouhlasu, řeší se situace dle právních norem. Při schválené interrupci dochází ke komplikacím pouze ojediněle. U zákroku prováděného přibližně do 8. týdne těhotenství nebyl prokázán výskyt problémů či negativních následků (ve smyslu neplodnosti apod.). Interrupce má nicméně vliv na psychiku ženy. Pro ženu může vyřešení problému představovat velkou úlevu. Samotné provádění interrupce probíhá v ČR tak, že se odsaje konspekt dutiny děložní. Umělé přerušování těhotenství se provádí především na nemocničním lůžkovém oddělení. Je možné zvážit farmakologickou variantu interrupce. Postupuje se však dle lege artis (Weiss a kol., 2010, s. 292-293).

Mimo interrupce lze také hovořit o samovolném potratu. K tomu dojde, pokud se po několika týdnech nevyvíjí vajíčko. Jde pak o tzv. potrat spontánní (Cohen a spol., 2018, s. 46).

2.1.4 Historie sexuality

Sex nebyl pro lidi dříve nikterak výjimečný, jednalo se o běžnou součást života. V minulosti neexistovaly sociální sítě, nebylo proto možné komunikovat online formou a lidé se více stýkali osobně. Muže tak intenzivně nevzrušovalo pouhé nahé ženské tělo, chodit bez oblečení bylo běžné. Tuto skutečnost odrážejí např. dobové jeskynní malby. K historii sexuality zároveň neodmyslitelně patří také fenomén prostituce. Už v dávných dobách bylo běžné za sexuální služby ženám platit nebo je za sex obdarovat. Ve snaze zabránit nechtěnému těhotenství či šíření sexuálně přenosných chorob později vznikl antikoncepční průmysl. První kondomy byly vyráběny z králíčí kůže či z ježka nebo kance. Pojetí vztahů mezi muži a ženami prošlo v průběhu dějin mnoha proměnami. Ve vyspělých kulturách se lidé drželi hesla: „láska, mír a štěstí“ (Gitzinger a kol., 2017, s. 13.).

ČR patří mezi průkopníky osvěty namířené na sexuální výchovu či výchovu k partnerským vztahům. Roku 1923 mluvil o sexuální výchově dětí i prezident T. G. Masaryk. Velikou zásluhu měl také S. Freud a jeho žáci. Dokázal významně ovlivnit vnímání sexuality ve společnosti. V Praze bylo roku 1921 založeno sexuologické pracoviště. Ve 20. století pak profesor Z. Řehoř uplatnil „Vychování pro manželství“. Dále v roce 1934 byla M. Skořepou vydána kniha „Pohlavní výchova naší mládeže“. Dle něj měla pohlavní výchova plnit především dva úkoly. Za prvé měla usměrňovat pohlavní pud. Dále bylo jejím cílem předávat poučení o pohlavních chorobách a intimnostech. (Šulová a kol., 2011, s. 391).

Sigmund Freud přišel s termínem tzv. „dětské sexuality“. Freud vysvětloval její podstatu a poukazoval na to, že prožívání i aktivity dítěte jsou vázané na slast. Sexualita podle Freuda souvisí s hedonistickým principem. Hedonistický princip byl původně filozofickým a zejména etickým učením o slasti. Hedonismus se dělí na psychologický a etický. U psychologického hedonismu lidé vyhledávají pouze slast, u etického pak nacházíme tvrzení, že slast je dobro. Na Freudovu teorii navázalo mnoho následovníků, např. Erik Erikson, který se soustředil na vývojová období člověka. Z Freudovy práce vyšel konkrétně v rámci rozpracování tématu dětské sexuality. Zde se zabýval především ranými fázemi vývoje, ve kterých už je dle jeho závěrů u dětí silně rozvinutá zvědavost a fantazie. Dalším z Freudových následovníků byl W. Winnicott, který přišel s tvrzením, že je přirozené a možné, aby se už čtyřleté dítě nacházelo ve stádiu interpersonálních vztahů pudů a sexuálním životem, již ale bez biologických a legislativních omezení (Stretti, Kaňák, 2015, s. 165).

2.2 Sexuální výchova

Neoddělitelnou složkou výchovy ke zdraví je sexuální výchova. Ta je chápána jako bio-psycho-sociální jednotka. Zkušenosti žáků z každodenního života směřuje výuka k tomu, aby si žáci osvojili rozhodování, odpovědné chování a komunikaci v situacích souvisejících s partnerským vztahy, rodičovstvím a rodinným životem. Sexuální výchova usiluje rovněž o to, aby jejich vstup do dospělosti, a především založení rodiny provázel vědomý přístup ke zdraví (Kubrichtová, 2005).

Sexuální výchova znamená učení se o sociálních, kognitivních, interakčních a fyzických aspektech sexuality. Mimo jiné představuje soubor poznatků a informací předávaných populaci, které souvisí s přípravou na sexuální život. Začíná se v brzkém dětství a pokračuje do období adolescence a dospělosti. Sexuální výchova bývá realizována rodiči, zdravotnickým personálem, kulturními či náboženskými organizacemi, sociálními pracovníky, školami, nebo také samotným mladistvým kolektivem. Nejdůležitějším faktorem bývá kvalitní spolupráce mezi jednotlivými osobami, které se výuky účastní. Hlavními cíli sexuální výchovy je posílení vlastní identity, věcnosti, získání jazykových a komunikačních dovedností, kulturní a náboženské znalosti a učení se skrze vztahy. Sexuální výchova bývá zpravidla předmětem na základní a střední škole podle rámcového vzdělávacího programu. Podle WHO by bylo vhodné předávat tento typ informací dětem už od 4 let věku. Sexuální výchova není zaměřená jen na sexuální život, ale také na rodinné a mezilidské vztahy. Klade velký důraz na představení antikoncepčních metod, jehož cílem je podpora a ochrana sexuálního vývoje. Postupně děti posiluje a vybavuje informacemi, schopnostmi a pozitivními hodnotami, aby pochopily svou sexualitu a měly bezpečné vztahy. Kvalitní sexuální výchova má na děti pozitivní vliv. Rodiče kladou velký důraz na ochranu dětí před unáhlenou sexualizací či sexuálním traumatem. Na sexuální výchovu navazuje v rámci výuky rodinná výchova (Koliba a kol., 2019, s. 12).

Se sexuální výchovou souvisí i fenomén sexuálního zneužívání dětí. Mezi nejčastější projevy patří řada psychologických, somatických a sociálních příznaků, např. změna nálad, deprese, úzkost, nespavost, noční můry či jiné zhoršení psychického stavu. Objevit se ovšem mohou i křivá obvinění, která jsou nicméně velmi vzácná. Falešná obvinění se nejčastěji vyskytují v rodinách při rozvodu. Souvisejícím jevem je rovněž tzv. hromadné zneužívání. Ve větší míře k němu dochází ve školkách či školách (Koliba a kol., 2019, s. 139).

Sexuální výchova, jak je pojímána například ve Švédsku či USA a jak jí chápe i Mezinárodní federace pro plánované rodičovství v souladu se Světovou zdravotnickou organizací, především

ukazuje, jak se připravit na sexuální život, ale i vychovává k mezilidským a rodinným vztahům. Klade důraz na prevenci sexuálně přenosných chorob a na osvětu v oblasti používání antikoncepci. Dále řeší psychosociální a psychologické problémy spojené s partnerským soužitím (MŠMT, 2010).

2.2.1 Sexuální výchova v rodině

Součástí sexuální výchovy v rodině je i komunikace mezi školním personálem a rodiči. Spolupráce mezi školou a rodinou vychází ze zákona č. 94/1963 Sb. Zde jsou uvedeny povinnosti a práva školy, stejně jako zákonného zástupce vůči žákovi. Plnit cíle při vzdělání pomáhá právě spolupráce zákonného zástupce v rodině se školou. Při dodržování cílů sexuální výchovy to platí obzvlášť. Sexuální výchova v rodině ideálně vzniká jako první, škola by měla navázat na rodinnou sexuální výchovu a následně ji rozšířit či prohloubit, protože rodina je nevýznamnějším hybatelem sociálního učení. Tímto způsobem si žáci osvojují pravidla chování, normy a hodnoty (Koliba a kol, 2019, s. 65).

Děti jsou bystré a vnímavé, všímají si i malých detailů. Rodič by měl svému dítěti vysvětlit, že sex je přirozená věc. Upřímnost a otevřenost jsou vlastnosti, které vedou k duchovnímu životu. Děti si často o svých rodičích myslí, že jsou pokrytci, proto může vzájemná konverzace skončit konfliktem. Když děti dospívají, měly by se dozvídat podstatné informace od rodičů. V dnešní době se k nim však často tyto informace dostávají od cizích lidí. Mezi rodiči a dětmi nezdědka panuje mlčenlivost a mají před sebou řadu tajemství. Rodiče často o svých dětech mnoho neví. Dětem by se nicméně mělo dostávat přiměřeného vzdělání ohledně sexu. Děti se v tomto směru učí velmi rychle, v některých případech jsou vzdělanější než jejich rodiče. U dětí se v oblasti sexu musí dostat správné vzdělání. Děti by však od narození měli cítit lásku. Běžně se rodiče domnívají, že když hovoří s dětmi o lásce, tak je vedou do světa sexu. (Osho, 2017, s. 70).

2.2.2 Sexuální výchova na ZŠ

Sexuální výchova je předmět vyučovaný na základní a střední škole. Účelem tohoto předmětu je připravit děti na zodpovědný život a seznámit je se základními fakty, které se týkají sexuality. Jelikož je toto téma velice intimní, je vhodné podávat informace srozumitelně a citlivě. Skutečnosti týkající se sexu by měl však pedagog vždy předávat pravdivě. V mladším školním věku jsou žáci obzvlášť důležitou skupinou. Pedagog by zde měl hovořit o pubertální fázi, kdy se objeví první sekundární pohlavní projevy, tedy menstruace u dívek a první emise semene u chlapců (Orel, 2016, s. 55). Velmi důrazně by se měl tento předmět zaměřit také na pohlavní

choroby. Učitel by měl žákům vysvětlit, co za nemoc je AIDS, a seznámit je s dalšími sexuálními chorobami. Jedná se zejména o chlamydie, kapavku, herpes virus či hepatitidu. Dále by měl učitel žáky seznámit s konkrétními ochrannými pomůckami jako jsou kondomy a vysvětlit jim význam stálosti sexuálního partnera či pohlavní zdrženlivosti (Koliba 2019, s. 12). Důležitá je psychická připravenost na sex, uvědomění si nebezpečí pohlavních chorob a seznámení se s jejich dopady. Navazující předměty sexuální výchovy jsou společenské vědy a biologie. Cílem těchto předmětů je rovněž předat dospívajícím žákům důležité a pravdivé informace o sexualitě. Podstatné jsou především otázky týkající se bezpečného sexu. Jedná se zejména o způsoby antikoncepce, jako jsou např. antikoncepční pilulky či kondom. V roce 2008 se občanská a rodinná výchova sloučila do jednoho předmětu nazývaného se společenská výchova. V následujícím roce pak doporučilo Ministerstvo školství výuku sexuální výchovy. Pokud však k sexuální výuce dochází, nesmí probíhat jen po biologické stránce, je nutné zohledňovat i stránky sociální a psychické. Sexualita souvisí i s etikou výchovou. Na tomto druhu vzdělání se podílí tým pedagogických pracovníků (Koliba a kol., 2019, s. 62). Škola by měla aktivně spolupracovat s rodinou. Vyučující by měli být schopni představit žákům lidská práva, která se sexem přímo souvisí (Koliba a kol., 2019, s. 22).

Pokud dojde k dobré přípravě žáků už na ZŠ, lze předejít vandalství, drogám, agresivitě, sebepoškození či častému střídání partnerů. Škola během sexuální výchovy poskytuje odborné informace všem žákům bez ohledu na to, jestli se s nimi v tento moment setkávají poprvé nebo se s nimi už seznámili v minulosti. Pravidla týkající se výuky by měla vést k důvěře mezi učitelem a žáky, rozebíraná témata by měla být pro studenty obohacující a zajímavá. Sexuální výuka se má zabývat otázkami, které ve svém životě řeší sami žáci. Výuku je možné obohatit názornými pomůckami (Šulová a kol, 2011, s. 386).

2.2.3 Metody výuky sexuální výchovy na ZŠ

Sexuální výchova bývá realizována rozmanitými formami v rámci jednotlivých předmětů nebo v jiných podobách výuky. Vyučující by měl školní výuku ideálně obohacovat o modelové situace a žáky aktivně zapojovat do diskuze. Žáci by měli být schopní tvořit si vlastní názory na jednotlivá témata a formulovat je. K základním metodám výuky jako jsou diskuze se žáky nebo frontální výklad od učitele patří také projektová výuka, vzdělávací programy, návštěvy ve specializovaných zařízeních, interaktivní práce se žáky, nebo také metoda samostatné práce s různými informacemi či spolupráce s rodinou. Před výběrem vhodné formy a metody výuky sexuální výchovy na ZŠ je třeba provést odpovědnou a promyšlenou přípravu. Provádí-li výuku externista, tedy člověk, který není stálým zaměstnancem školy, sám přebírá odpovědnost za

kvalitu výuky a dohled nad žáky. Při výběru forem a metod práce uplatňuje vyučující tři důležitá hlediska. Jedná se o hledisko psychologické a biologické. Zde se jedná o biologickou a psychologickou stránku sexuální výchovy a respektování všech věkových zvláštností žáků. Dále se uplatňuje hledisko etické a sociální. To již zahrnuje vzory chování, které děti získaly, a vztah k etickým normám společnosti. Třetí rovinou je pedagogicko-didaktické a osobnostně zkušeností hledisko. To je chápáno ve smyslu získávání vzorců chování v různých situacích klasického života a ovlivňování pedagogickým působením. Při výuce sexuální výchovy je dále obecně doporučováno držet se tzv. desatera sexuální výchovy (Příloha C). Důležitými body desatera jsou například již zmíněná spolupráce školy s rodinou či pěstování důvěry žáků v učitele. Učitel je po rodině další osobou, která má žáka o vztazích a sexualitě poučit. Sex bývá důležitým v životě každého z nás. Nelze opomenout, že výuka sexuální výchovy má svůj etický rozměr a etický přístup a jednání učitele je základem. Při výuce sexuální výchovy by měla panovat přiměřenost a vyučující by si měl být vědom různé citlivosti žáků na toto téma. Důležitá je také sama osobnost učitele (Koliba a kol, 2019, s.64).

2.2.4 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Podle Národního ústavu pro vzdělávání byl v roce 2021 rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) pro základní vzdělávání revidován s cílem modernizovat jej. Obsah RVP je členěn do čtyř částí. Část A se zabývá vymezením RVP pro vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů. V části B je dána charakteristika základního vzdělávání, což se týká především povinné školní docházky, organizace, hodnocení a výsledků. Část C vymezuje cíle základního vzdělávání a vzdělávací oblasti. Ze základních předmětů je přirozeně zmiňován český jazyk a cizí jazyk, matematika, fyzika nebo také chemie. Předměty související se sexuální výchovou lze zařadit do vzdělávacích oblastí „člověk a jeho svět“, „člověk a společnost“ a „člověk a zdraví“, pod níž spadá výchova ke zdraví. Poslední část RVP se týká vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebo sem spadá problematika vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných dětí. Část D také vymezuje hygienické, materiální, personální, organizační a jiné podmínky uskutečňování RVP. V okruhu „člověk a jeho zdraví“ děti poznávají především sebe. Člověk je zde vnímán jako bytost s určitými biologickými a fyziologickými funkcemi a potřebami. Žáci tedy získávají informace týkající se zdraví a poučení o nemocech, zdravotní prevenci, nebo také o poskytování první pomoci. Děti si s rostoucím věkem uvědomují, jakou mají odpovědnost za zdraví své i druhých. Důležité informace žáci získávají tím, že pozorují a učí se na pomůckách. V nynějším rámcovém

vzdělávacím programu je charakterizována i multikulturní výchova; ta seznamuje žáky s rozmanitostí různých kultur (MŠMT, 2010).

Ve výchově ke zdraví se učitelé stejně jako v jiných předmětech musí držet osnovy. Mezi základní učivo patří vztahy mezi lidmi a formy jejich soužití, změny v životě člověka a jejich reflexe, zdravý způsob života a péče o zdraví, faktory ohrožující zdraví a jejich prevence, hodnota a podpora zdraví a osobnostní a sociální rozvoj. V rámci výuky o vztazích mezi lidmi se probírají vztahy ve dvojici, tedy v přátelství či v lásce nebo pravidla soužití ve společenstvích jakými jsou škola nebo rodina. V rámci výuky o zdravém způsobu života by měli podle RVP vyučující s žáky probrat témata tělesné a duševní hygieny nebo ochrany před přenosnými chorobami. Studenti by se měli dozvědět, jak dochází k přenosu nákaz a jaká existuje prevence – a to jak u nákaz respiračních a přenosných krví, tak i těch přenosných sexuálním kontaktem.

Se sexuální výchovou souvisí i etická výchova. V etické výchově tvoří téma mezilidské vztahy a na to navazují témata sexuálního zdraví a rodinného života. Etická výchova vede žáky k navazování a udržování vztahů. Aplikování etické výchovy je významné právě u mladých, kteří se připravují na lásku a učí se poznávat vlastní sexuální identitu. Učitelé musí dětem předat informace o zodpovědném vztahu k sexualitě (MŠMT, 2010).

Vzhledem k neaktualizování této části vycházím v následujícím textu z rámcového vzdělávacího programu z roku 2010. RVP udává témata, kterým by se měl učitel ve výuce věnovat, i způsoby, jak by k nim měl přistupovat. Příručka obsahuje výuku zaměřenou na HIV či AIDS, sexuální výuku z pohledu etické výchovy, témata ochrany reprodukčního zdraví u mladistvých, sexuální orientace nebo sexuální dysfunkce. Neopomíjí ani problematiku pohlavně přenosných nemocí, deviantního chování a sexuální deviace, sexuality a médií se zaměřením na bezpečný internet nebo otázky týrání dětí. RVP pomáhá učiteli rozpoznat známky toho, že je žák zanedbávaný nebo zneužívaný. Učitelé jsou v rámci RVP zpraveni také o podobách a významu sexuální výchovy v rodině a genderových aspektech sexuální výchovy. RVP obsahuje také nejrůznější didaktické náměty citlivé nejen v rámci sexuální výchovy ke specifickým věku žáků. (RVP, 2010).

Sexuální výchova je charakterizována jako záměrné, dlouhodobé a cílevědomé působení na studenta, jehož cílem by mělo být dovést žáky ke spokojenému životu v partnerské, manželské či rodičovské roli. Sexuální výchova je tak důležitá pro současný i budoucí život žáků. Na realizování předmětu sexuální výchovy se podílí celý tým pedagogických pracovníků.

Důležitou roli zde hrají také výchovní poradci, školní sociální pedagog nebo také školní psycholog, pokud je na škole přítomen.

Učitel, který vyučuje sexuální výchovu musí být odborně vybaven. Je vhodné, aby se průběžně vzdělával a doplňoval si aktuální informace. Je také potřeba, aby byl ke svým žákům empatický, byl kreativní a znal příslušnou legislativu. Učitel musí spolupracovat s vedením školy, školním speciálním pedagogem, výchovným poradcem, školním psychologem či školním metodikem prevence. Učitel sexuální výchovy musí rovněž spolupracovat s rodičovskou veřejností. Vyučující by měl umět perfektně zapojovat žáky do různých školních akcí a projektů, v rámci sexuální výchovy to mohou být například „hra proti AIDS“, červená stužka nebo besedy s odborníky.

Spolupráce školy s rodinou vychází ze zákona č. 321/2002 Sb. Sexuální výchova začíná především v rodině, škola by měla na rodinnou sexuální výchovu navázat a dále ji rozšiřovat či prohlubovat. Přesto je rodina primárním zprostředkovatelem sociálního učení, díky kterému si žáci osvojují pravidla chování či normy.

Ředitel školy význam sexuální výchovy rodičům, žákům i učitelům dokáže vysvětlit a její výuku podporuje. Dle možností zajistí podmínky pro realizaci sexuální výchovy a dbá na vhodný výběr učitele. Ředitel všem vyučujícím zajistí důležité semináře, kurzy či vzdělávací akce týkající se sexuální výchovy.

K výuce sexuální výchovy bývá zařazován školní metodik prevence. Jeho činností je zohledňovat témata sexuální výchovy a doporučovat aktivity z oblasti prevence zneužívání, HIV či AIDS, nebo také prevence rizikového sexuálního chování. Musí spolupracovat s orgány státní správy a samosprávy. Týká se to především policie ČR. Mimo to spolupracuje také s třídním učitelem či případně celým pedagogickým sborem. Metodik apeluje především na bezpečné používání sociálních sítí. Na internetu dětem hrozí mnohá nebezpečí, včetně velkého nebezpečí zneužití. Podle vyhlášky č. 72/2005 Sb., školní metodik poskytuje poradenské služby ve školách, nebo také ve školských poradenských zařízeních. (MŠMT, 2010).

3 PRŮZKUMNÁ ČÁST

3.1 Metodika práce

Průzkumem se rozumí, že se jedná o sběr dat a analýzu dat pomocí standardizovaných průzkumů (QuestionPro, 2021).

Ke sběru dat bylo využito dotazníkové šetření. Jedná se o kvantitativní výzkumnou metodu, v rámci, které respondenti písemně odpovídají na předem formulované otázky. Po rozdáni dotazníků žákům jsem čekala na jejich vyplnění v učebně a dotazníky mi byly vráceny bezprostředně poté, co studenti zodpověděli všechny otázky.

K oslovení respondentů jsem vybrala základní školu ve Středočeském kraji. Ředitelka této ZŠ s uskutečněním průzkumu souhlasila. Jak je patrné již z názvu práce, s vyplněním dotazníku jsem oslovila studenty 8. a 9. tříd. Dotazníkové šetření probíhalo od 12. 3. do 12. 4. 2022. Protože se jednalo o nezletilé respondenty, bylo před samotným provedením průzkumu třeba zajistit souhlas jejich rodičů. Ti, kteří s účastí svých dětí souhlasili, podepsali informovaný souhlas. Informovaný souhlas s provedením tohoto šetření podepsalo celkem 42 z 50 oslovených rodičů.

Dotazníky i informované souhlasy byly předloženy v tištěné formě. Celkem jsem vytiskla 50 dotazníků i informovaných souhlasů. Z toho se mi vrátilo 42 informovaných souhlasů. Celkový počet respondentů byl tedy 42, z toho 22 z osmé třídy a 20 z třídy deváté. Dotazník byl zcela anonymní a sestával z uzavřených a polouzavřených otázek. Studenti tak mohli v rámci některých odpovědí rozvést svůj názor. Dotazník obsahoval celkem 18 otázek. Poslední dvě otázky byly zaměřené jen na studenta. Samotnému vyplňování dotazníku předcházela úvod, kdy se studenti seznámili s principem anonymizace a byla jim předána určitá doporučení ohledně vyplnění dotazníku. Vyplnění celého dotazníku trvalo zhruba 5 až 10 minut podle potřeby každého studenta.

Veškeré informace získané z dotazníku byly využity jen v rámci bakalářské práce. Celkový počet vyplněných dotazníků použitých v této práci byl 42, tedy návratnost byla 100 % a všechny dotazníky byly kompletně vyplněny.

3.1.1 charakteristika respondentů a sběr dat

Respondenty byli žáci 8. a 9. tříd základní školy. Jednalo se zejména o žáky ve věku 13, 14 a 15 let. V tomto věku žáci o sexualitě hovoří s určitým pobavením, zároveň jim je však toto téma

blízké – obojím je pak určen jejich vztah k sexuální výchově. Žáci jsou nezletilí a stále za ně zodpovídají rodiče, proto i s tímto průzkumem museli souhlasit. Vybrala jsem si tyto třídy, protože si myslím, že děti v tomto věku jsou již poměrně vyspělé, dané problematice rozumí a s intimitou nějakého druhu již mají zpravidla zkušenost. I přes veškerou mou snahu přimět je k serióznímu přístupu doplnili někteří studenti do svých odpovědí nevhodné komentáře. Jednalo se zejména o chlapce, z čehož by se dalo vyvozovat, že dívky jak v 8., tak i v 9. třídě jsou vyspělejší.

3.1.2 Použité metody při vyhodnocení a zpracování dat

Pro vytvoření dotazníků byl použit program Microsoft Word 365. Následně jsem použila program Microsoft Excel, kde jsem za pomoci tohoto programu vytvořila tabulky a grafy pro výsledky mého šetření. Pro lepší přehlednost byly využity tabulky s absolutní a relativní četností. Pro analýzu dat bylo použito 14 tabulek a 11 grafů.

Pro lepší přehlednost výsledků byla procenta v grafech a tabulkách zaokrouhlena na celá čísla. Absolutní četnost se v průzkumném šetření vztahuje na žáky, kteří označili dané odpovědi, popř. při možnosti více odpovědí na dotazníkovou otázku se četnost vztahuje právě na počet odpovědí v průzkumném souboru.

3.1.3 Průzkumné otázky

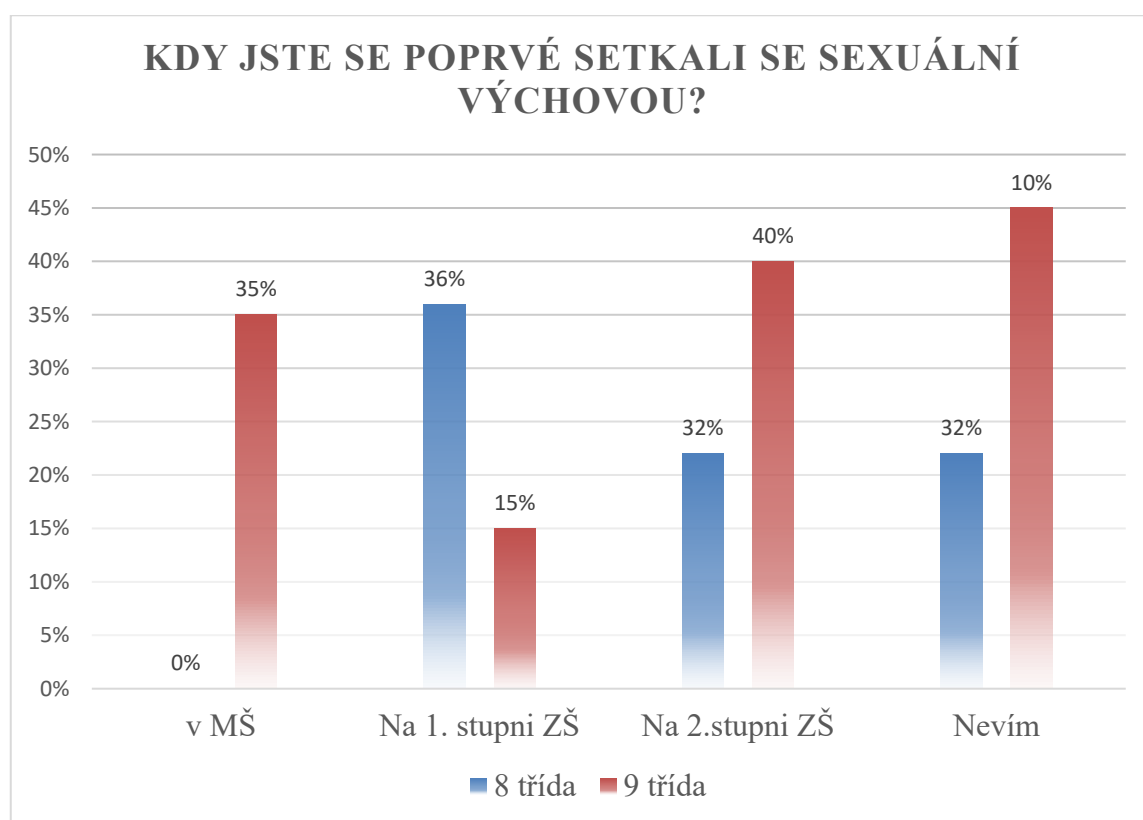
- **Průzkumná otázka č.1:** Jaká je spokojenost žáků s výukou sexuální výchovy na základní škole?
- **Průzkumná otázka č.2:** Kdy a kde se žáci poprvé setkali se sexuální výchovou a jakou ji přisuzují důležitost?
- **Průzkumná otázka č.3:** Kde žáci nejčastěji získávají informace a znají legální věk způsobilosti k pohlavnímu styku?
- **Průzkumná otázka č.4:** S jakou formou, tématy a v rámci kterého předmětu se žáci se sexuální výchovou na základní škole setkali?

3.2 Analýza výsledků

Výsledky z průzkumného šetření jsou zaneseny v sloupcových grafech. V případě otázek, kde bylo možné označit více odpovědí, byly výsledky pro lepší přehlednost zaneseny do tabulek, ve kterých je uvedena absolutní i relativní četnost. Zjištěné výsledky jsou vhodně popsány.

1. otázka: Kdy jste se poprvé setkali se sexuální výchovou?

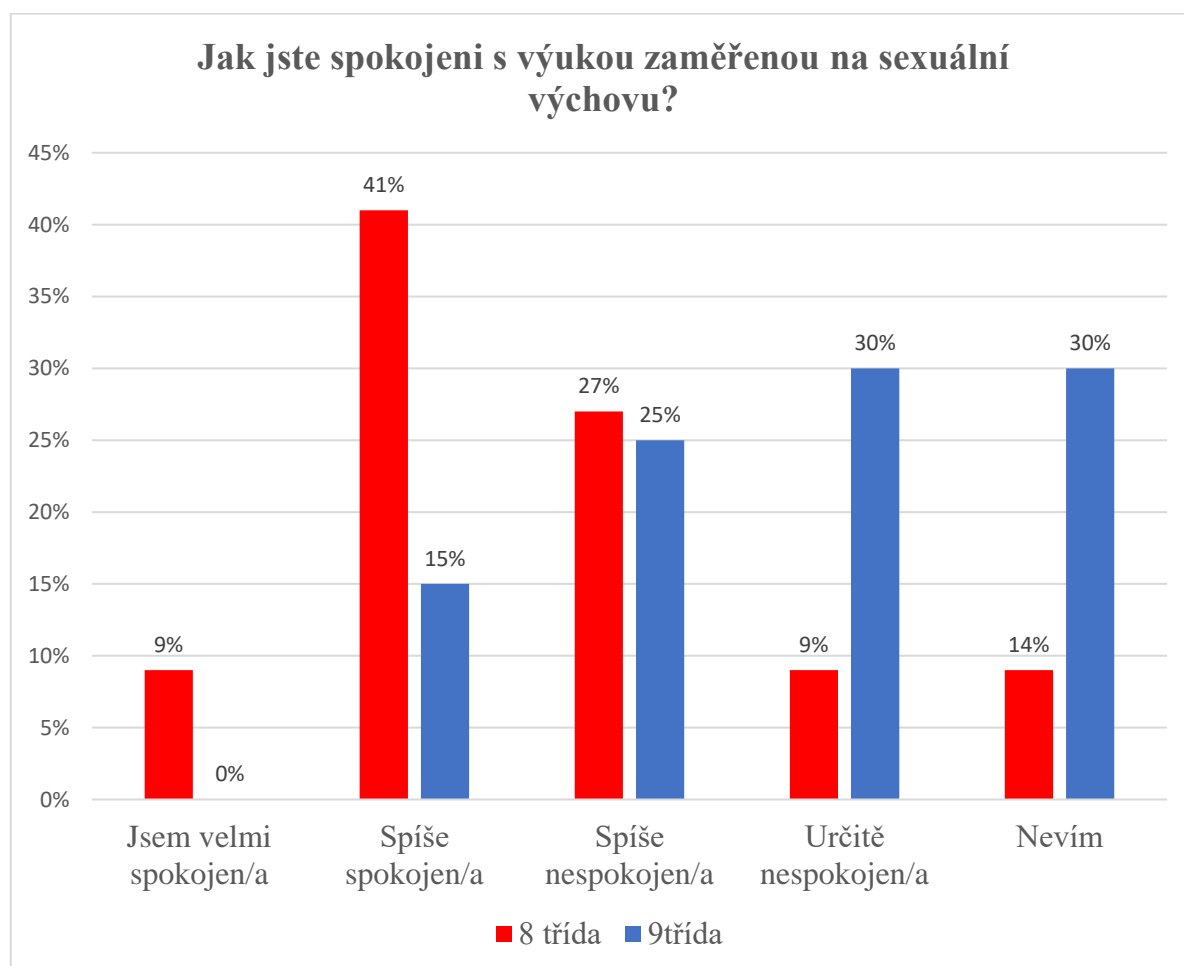
Jednalo se o uzavřenou otázku a respondenti měli vybrat pouze jednu z nabízených odpovědí. Zatímco respondenti z 8. třídy se se sexuální výchovou setkali poprvé většinou na prvním stupni ZŠ (36 %, 8 žáků), 35 % respondentů z 9. třídy (9 žáků) v dotazníku uvedlo, že se s ní poprvé setkali již v mateřské škole. 15 % z nich potom na 1. stupni ZŠ a 40 % na stupni druhém. Na druhém stupni ZŠ se se sexuální výchovou poprvé setkalo 22 % respondentů z osmé třídy. Že neví odpovědělo na tuto otázku 40 % respondentů z deváté a 22 % respondentů z osmé třídy. Žádný z respondentů z osmé třídy neuvedl, že by se se sexuální výchovou poprvé setkal v mateřské škole.

Graf 1 - první setkání se sexuální výchovou

2. otázka Jak jste spokojeni s výukou zaměřenou na sexuální výchovu?

Jednalo se o uzavřenou otázku, respondenti měli označit pouze jednu z pěti možných odpovědí. Největší část respondentů z 8. třídy (41 %, 9 žáků) je s výukou „spíše spokojena“. Naopak nejmenší část, dva respondenti (9 %), jsou s ní „velmi spokojeni“. Odpověď „spíše nespokojen“ označilo v 8. třídě 6 žáků (27 %) a odpověď „nevím“ označili tři žáci (14 %). V deváté třídě odpovědělo 30 % respondentů (6 žáků), že neví, stejný počet respondentů potom odpověděl, že jsou s výukou „určitě nespokojeni“. Většina respondentů z deváté třídy tedy s výukou zaměřenou na sexuální výchovu není spokojena. Pouze 3 žáci (15 % respondentů) v deváté třídě označili, že jsou s touto výukou „spíše spokojeni“, a žádný, že je „velmi spokojen“.

Graf 2 - Spokojenost s výukou

3. otázka: V rámci, kterého předmětu jste se se sexuální problematikou setkali?

Jednalo se o svého druhu polouzavřenou otázku, v rámci, které mohli respondenti vybrat více z nabízených odpovědí a zároveň doplnit vlastní odpověď v rámci odpovědi „jiné“.

Tabulka 1 - Předměty zaměřené na sexuální výchovu v 8. třídě

Odpovědi respondentů 8 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Prvouka	0	0 %
Přírodopis	13	59 %
Výchova ke zdraví	0	0 %
Občanská výchova	0	0 %
Rodinná výchova	7	32 %
Jiné	5	23 %
Nesetkal/a	1	5 %

V 8. třídě 13 žáků (59 % respondentů) uvedlo, že se se sexuální problematikou setkalo v rámci přírodopisu. Druhou nejčtenější odpovědí byla v osmé třídě „rodinná výchova“, zde se s danou problematikou setkalo 7 žáků (32 %). Jeden z respondentů v osmé třídě (5 %) uvedl, že se se sexuální problematikou v rámci výuky nesetkal vůbec. Žádný z žáků neoznačil odpovědi „občanská výchova“, „výchova ke zdraví“ a „prvouka“. Pět žáků (23 %) označilo v této třídě odpověď „jiné“ a uvedli, že se se sexuální problematikou setkali v rámci online výuky při promítání filmu *Konsent*. Jeden ze studentů také uvedl, že se s touto problematikou setkal jinde než ve školních předmětech.

Tabulka 2- Předměty zaměřené na sexuální výchovu v 9. třídě

Odpovědi respondentů 9 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Prvouka	0	0 %
Přírodopis	5	25 %
Výchova ke zdraví	3	15 %
Občanská výchova	2	10 %
Rodinná výchova	13	65 %
Jiné	1	5 %
Nesetkal/a	3	15 %

V 9. třídě nejvíce respondentů (65 %, 13 žáků) uvedlo, že se se sexuální problematikou setkalo v předmětu „*rodinná výchova*“. 25 % z nich (5 žáků) potom v přírodopisu a 15 % (3 žáci) ve výchově ke zdraví. Tři žáci deváté třídy také uvedli, že se s danou problematikou nesetkali vůbec. Dva respondenti (10 %) označili odpověď „*občanská výchova*“. Jen jeden žák označil odpověď „jiné“ a stejně jako žáci 8. třídy doplnil, že se jednalo o sledování filmu *Konsent* v rámci online výuky. Žádný z respondentů v deváté třídě neoznačil odpověď „*prvouka*“.

4. otázka: Se sexuální problematikou jste se setkali?

Stejně jako v předešlém případě šlo o uzavřenou otázku, kdy respondenti mohli označit více odpovědí a zároveň svou odpověď rozvést v případě, že označili možnost „jiné“.

Tabulka 3 - Setkání se sexuální problematikou v 8. třídě

Odpovědi respondentů 8 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
V rámci vyučovacího předmětu	8	36 %
Na internetu	17	77 %
V literatuře	2	9 %
V televizi	10	45 %
V rodině	1	5 %
Jiné	0	0 %

Většina respondentů v osmé třídě (77 %, 17 žáků) odpověděla, že se se sexuální problematikou setkala na internetu. 45 % z nich (10 žáků) označilo odpověď „v televizi“, 36 % (8 žáků) „v rámci vyučovaného předmětu“ a pouze 9 % (dva žáci) uvedlo, že se s danou problematikou setkali „v literatuře“. Pouze jeden žák osmé třídy odpověděl, že se setkal se sexuální problematikou v rodině. Odpověď „jiné“ neoznačil v této třídě ani jeden z respondentů.

Tabulka 4 - Setkání se sexuální problematikou v 9. třídě

Odpovědi respondentů 9 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
V rámci vyučovacího předmětu	10	50 %
Na internetu	12	60 %
V literatuře	3	15 %
V televizi	7	35 %
V rodině	4	20 %
Jiné	1	5 %

V 9. třídě označilo rovněž nejvíc studentů (12 žáků, 60 %) možnost „*na internetu*“. 10 žáků (50 %) označilo odpověď „*v rámci vyučovacího předmětu*“ a třetí nejčetnější odpovědí u respondentů z deváté třídy bylo „*v televizi*“ (7 žáků, 35 %). Vyšší než u žáků osmé třídy, byť dle mého stále překvapivě nízké, je procento respondentů, kteří se s touto problematikou setkali v rodině (20 %, 4 žáci). Možným vysvětlením je jednak neochota rodičů mluvit o sexu se svými dětmi, jednak stud dětí se ptát. Jeden z respondentů v deváté třídě označil odpověď „*jiné*“.

5. otázka: S jakou formou výuky jste se setkali při výuce sexuální výchovy?

Pátá otázka navazuje na otázku předešlou. Žáků jsem se ptala, s jakou formou výuky sexuální výchovy se setkali. Stejně jako u předcházejících otázek bylo možné vybrat více odpovědí a zároveň formulovat odpověď vlastní v rámci možnosti „jiné“.

Tabulka 5 - Forma výuky sexuální výchovy v 8. třídě

Odpovědi respondentů 8 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Výklad	12	55 %
Video	6	27 %
Tvorba plakátů či obrázků	1	5 %
Přednášky	14	64 %
Nikdy jsem se neseťkal/a	3	14 %
Jiné	1	5 %

V osmé třídě byla nejčastější odpověď „přednášky“ (14 žáků, 64 %). Druhou nejčastější odpovědí byl „výklad“, který označilo 12 žáků (55 %) a poměrně častou formou výuky, dalo by se usuzovat, je také video, se kterým se setkalo 27 % respondentů (6 žáků) z osmé třídy. Jeden z respondentů (5 %) odpověděl, že se setkal s tvorbou obrázků či plakátů a rovněž jeden označil odpověď „jiné“. Odpověď „nikdy jsem se neseťkal/a“ označili tři žáci 8. třídy (14 %).

Tabulka 6 - Forma výuky sexuální výchovy v 9. třídě

Odpovědi respondentů 9 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Výklad	11	55 %
Video	4	20 %
Tvorba plakátů či obrázků	1	5 %
Přednášky	0	0 %
Nikdy jsem se nesetkal/a	5	25 %
Jiné	2	10 %

V 9. třídě se 11 žáků (55 %) setkalo s výkladem ve výuce. S videem se střetli 4 žáci (20 %). Stejně jako v 8. třídě odpověděl i v 9. třídě pouze jeden žák, že se setkal s tvorbou plakátů či obrázků. Celá čtvrtina respondentů (5 žáků) z deváté třídy uvedla, že se se sexuální výchovou (jejími formami) nikdy nesetkala. Dva žáci (10 %) označili odpověď „jiné“ a uvedli, že se setkali s filmem V Síti, který jim byl promítán v rámci výuky. Jeden z respondentů také uvedl, že se při výuce setkal s internetem.

6. otázka: S jakými tématy jste se v rámci sexuální výchovy setkali?

Šestá otázka navazovala na předešlou otázku. Ptala jsem se, s jakými tématy se žáci v rámci sexuální výchovy setkali. Jednalo se o uzavřenou otázku s možností označit více odpovědí.

Tabulka 7 - Témata při výuce sexuální výchovy v 8. třídě

Odpovědi respondentů 8 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Sexuální zralost	7	32 %
Bezpečný sex, antikoncepce	11	50 %
Láska, přátelství	5	23 %
Rodičovství	5	23 %
Sexuální zneužívání	18	82 %
Pohlavně přenosné choroby	13	59 %
Porod	2	9 %
Interrupce	0	0 %
Homosexualita	7	32 %
Promiskuita	0	0 %
Tělesné změny v dospívání	15	68 %
Antikoncepční metody	1	5 %
Jiné	1	5 %

V 8. třídě žáci uvedli, že se nejvíce setkali s tématy sexuálního zneužívání (18 žáků, 82 %), pohlavně přenosných chorob (59 % respondentů, 13 žáků) a tělesných změn v dospívání (68 %, 15 žáků). S tématem bezpečného sexu s antikoncepcí se v osmé třídě setkalo 50 % respondentů (11 žáků). S tématy sexuální zralosti a homosexuality se setkalo 7 žáků (32 %), s tématy „láska, přátelství“ a „rodičovství“ pak 5 žáků (23 %). Dva z respondentů (9 %) v osmé třídě uvedli, že se setkali s tématem porodu. Možnost „antikoncepční metody“ i „jiné“ označil jeden žák (5 %). Žáci osmé třídy se naopak vůbec neseťkali s tématy interrupce a promiskuity.

Tabulka 8 - Témata při výuce sexuální výchovy v 9. třídě

Odpovědi respondentů 9 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Sexuální zralost	4	20 %
Bezpečný sex, antikoncepce	11	55 %
Láska, přátelství	11	55 %
Rodičovství	8	40 %
Sexuální zneužívání	5	25 %
Pohlavně přenosné choroby	10	50 %
Porod	1	5 %
Interrupce	0	0 %
Homosexualita	1	5 %
Promiskuita	2	10 %
Tělesné změny v dospívání	11	55 %
Antikoncepční metody	4	20 %
Jiné	2	10 %

V 9. třídě byly nejčastější odpovědi „*bezpečný sex, antikoncepce*“, „*láska, přátelství*“ a „*tělesné změny v dospívání*“. Všechny z těchto odpovědí označilo 11 žáků (55 %). Podobně častá témata jsou také pohlavně přenosné choroby (tuto možnost vybralo 10 žáků, 50 % respondentů) a rodičovství (8 žáků, 40 %). S tématem sexuálního zneužívání se setkala 5 žáků (25 %) a se sexuální zralostí a s antikoncepčními metodami se setkali 4 žáci (20 %). Témata „*porod*“ a „*homosexualita*“ označil pouze jeden žák (5 %).

7. otázka: Jaká témata nebyla v rámci sexuální výchovy probírána, ale vy byste o nich rádi slyšeli.

Tabulka 9 - Navržená témata sexuální výchovy v 8. třídě

Odpovědi respondentů 8 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Sexuální zralost	3	14 %
Bezpečný sex, antikoncepce	5	23 %
Láska, přátelství	6	27 %
Rodičovství	3	14 %
Sexuální zneužívání	4	18 %
Pohlavně přenosné choroby	4	18 %
Porod	3	14 %
Interrupce	5	23 %
Homosexualita	1	5 %
Promiskuita	10	45 %
Tělesné změny v dospívání	5	23 %
Antikoncepční metody	11	50 %
Jiné	1	5 %

Žáci v 8. třídě uvedli, že by rádi slyšeli o antikoncepčních metodách (11 žáků, 50 %) a promiskuitě (o častém střídání partnerů), (10 žáků, 45 %). Méně je zajímavá homosexualita (1 žák, 5 %), porod, rodičovství a sexuální zralost (3 žáci, 14 %). O lásce a přátelství by se rádo dozvědělo více 6 žáků (27 %). O interrupci, bezpečném sexu, antikoncepci a tělesných změnách v dospívání by 5 žáků (23 %).

Tabulka 10 - Navržená témata sexuální výchovy v 9. třídě

Odpovědi respondentů 9 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Sexuální zralost	7	35 %
Bezpečný sex, antikoncepce	13	65 %
Láska, přátelství	3	15 %
Rodičovství	3	15 %
Sexuální zneužívání	3	15 %
Pohlavně přenosné choroby	3	15 %
Porod	3	15 %
Interrupce	3	15 %
Homosexualita	3	15 %
Promiskuita	3	15 %
Tělesné změny v dospívání	5	25 %
Antikoncepční metody	8	40 %
Jiné	2	10 %

Žáky v 9. třídě by spíše zajímal bezpečný sex, antikoncepce (13 žáků, 65 %), antikoncepční metody (8 žáků, 40 %) a sexuální zralost (7 žáků, 35 %). Je pravděpodobné, že by se žáci více zajímali o sexuální výchovu, pokud by její součástí byla daná témata. Jeden ze dvou žáků, kteří označili odpověď „jiné“, uvedl, že považuje za přirozené mluvit o všech zmíněných tématech.

8. otázka: O kterých tématech v rámci výuky vám nebylo příjemné hovořit?

Tabulka 11 - Nepříjemná témata v 8. třídě

Odpovědi respondentů 8 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Sexuální zralost	3	14 %
Tělesné změny v dospívání	5	23 %
Bezpečný sex, antikoncepce	3	14 %
Homosexualita	4	18 %
Pohlavně přenosné choroby	3	14 %
Interrupce	0	0 %
Láska, přátelství	1	5 %
Promiskuita	3	14 %
Antikoncepční metody	1	5 %
Rodičovství	0	0 %
Sexuální zneužívání	11	50 %
Porod	2	9 %
Jiné	6	27 %

Při výuce sexuální výchovy se žáci 8. třídy vyjádřili, že jim není příjemné hovořit o sexuálním zneužívání, což byla jednoznačně nejčastější odpověď. Označilo ji 50 % respondentů (11 žáků). Již z předminulé otázky vyplynulo, že interrupce není v rámci výuky probírána, proto je logické, že ji žáci jako odpověď nyní neoznačili. Ani jeden z žáků neoznačil „rodičovství“, které jim, jak se lze domnívat, není jako téma tolik blízké.

Tabulka 12 - Nepříjemná témata v 9. třídě

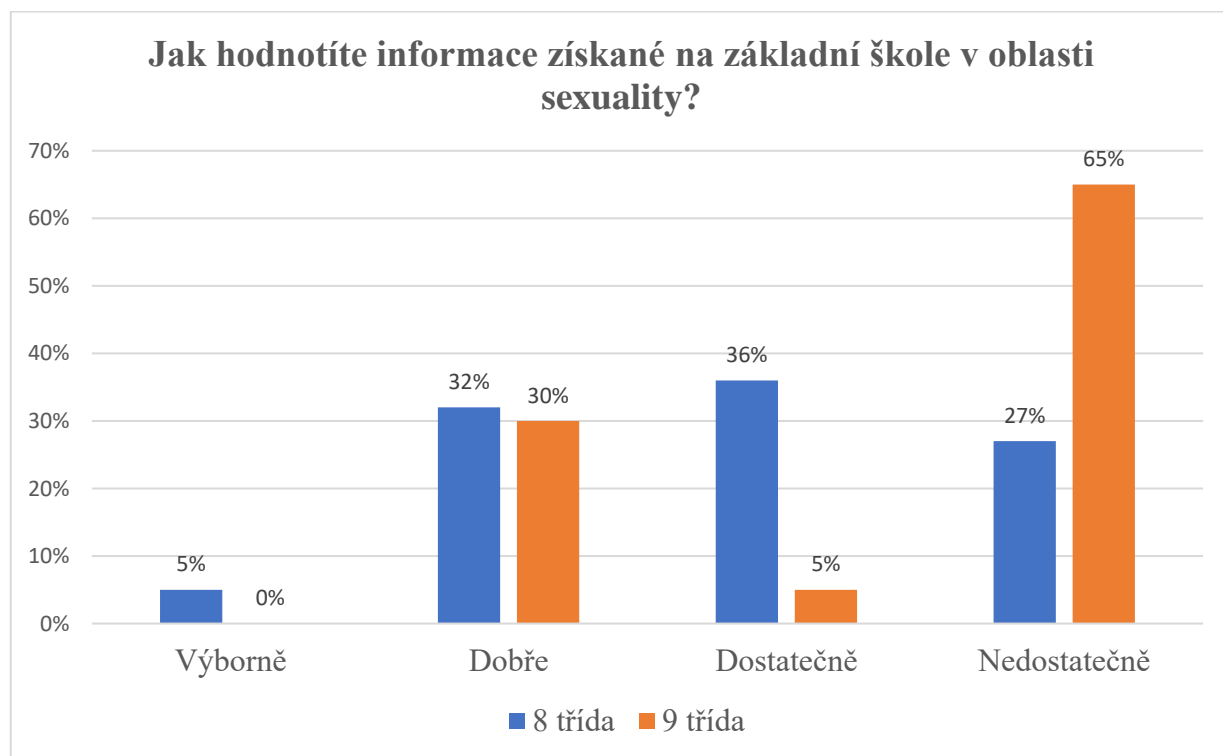
Odpovědi respondentů 9 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Sexuální zralost	4	20 %
Tělesné změny v dospívání	7	35 %
Bezpečný sex, antikoncepce	3	15 %
Homosexualita	1	5 %
Pohlavně přenosné choroby	2	10 %
Interrupce	2	10 %
Láska, přátelství	0	0 %
Promiskuita	1	5 %
Antikoncepční metody	0	0 %
Rodičovství	1	5 %
Sexuální zneužívání	9	45 %
Porod	1	5 %
Jiné	4	20 %

V 9. třídě bylo rovněž nejčastější odpovědí sexuální zneužívání (45 %, 9 žáků). Žákům v 9. třídě rovněž podle jejich odpovědí není příjemné hovořit o tělesných změnách v dospívání (7 žáků, 35 %). Naopak žáci v této třídě nemají problém hovořit o lásce, přátelství a o antikoncepčních metodách. V možnosti „jiné“ žáci uváděli, že jim není nepříjemné mluvit o žádném z těchto témat a přivítali by více výuky s touto tematikou.

9. otázka: Jak hodnotíte informace získané na základní škole v oblasti sexuality?

Devátá otázka byla uzavřená a studenti mohli vybrat jen jednu odpověď. Tato otázka se týkala toho, jak hodnotí informace získané na ZŠ v oblasti sexuality.

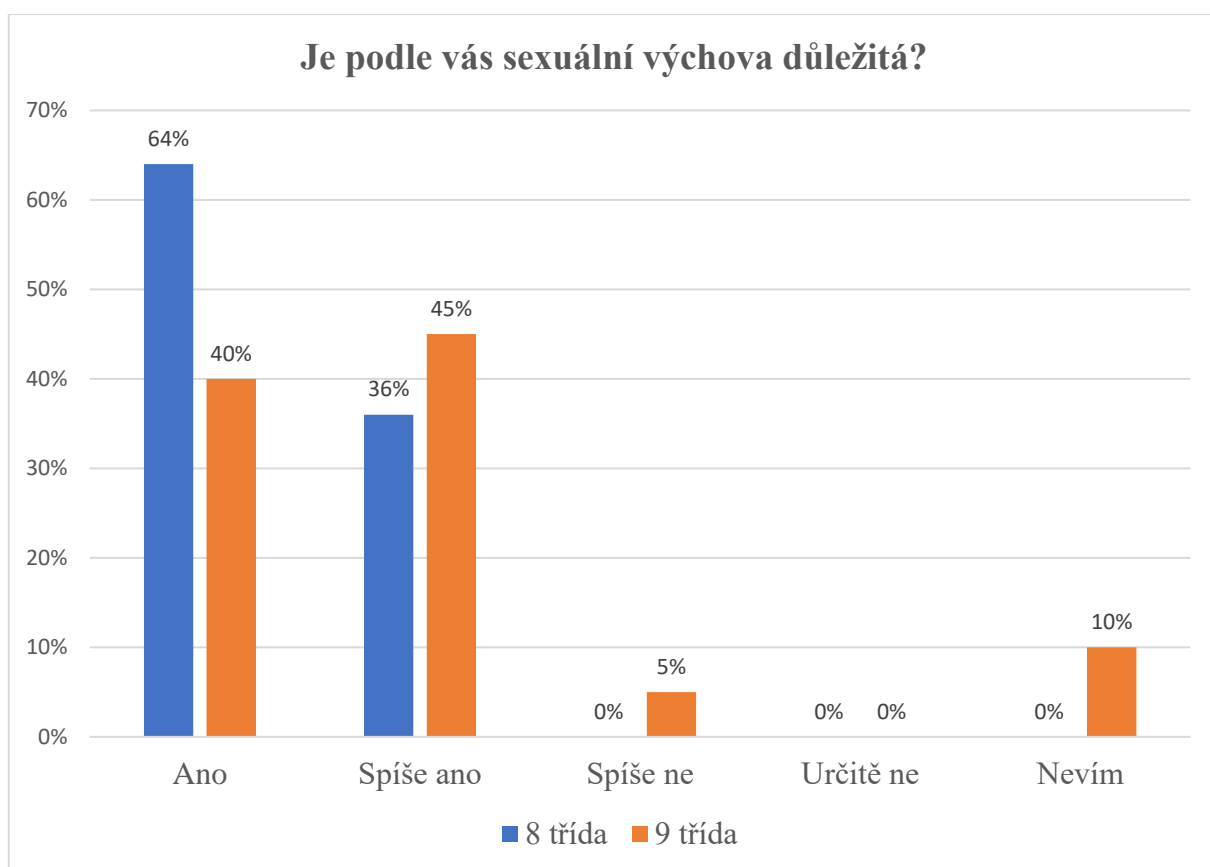
Již z grafu vyplývá, že žáci nejsou dostatečně spokojeni s informacemi, které jim předávají učitelé. V 8. třídě 36 % respondentů (8 žáků) odpovědělo, že by tyto informace ohodnotili známkou dostatečně. Skoro stejný počet žáků tyto informace hodnotí jako buď dobré nebo nedostatečné. Výborně je ohodnotil pouze jeden žák (5 %). V 9. třídě 13 studentů (65 % respondentů) odpovědělo „nedostatečně“, což je poměrně velké množství žáků, a je zde tak patrná převládající nespokojenost. V 9. třídě informace získané na ZŠ v oblasti sexuality nikdo z respondentů nehodnotil jako výborné, 6 žáků (30 %) označilo odpověď „dobře“ a odpověď „dostatečně“ označil jeden žák (5 %). Z odpovědí na tuto otázku se zdá vyplývat, že by se učitelé měli na výuku v oblasti sexuality více zaměřit a lépe ji zpracovat.

Graf 3 - Hodnocení informací

10. otázka: Je podle vás sexuální výchova důležitá?

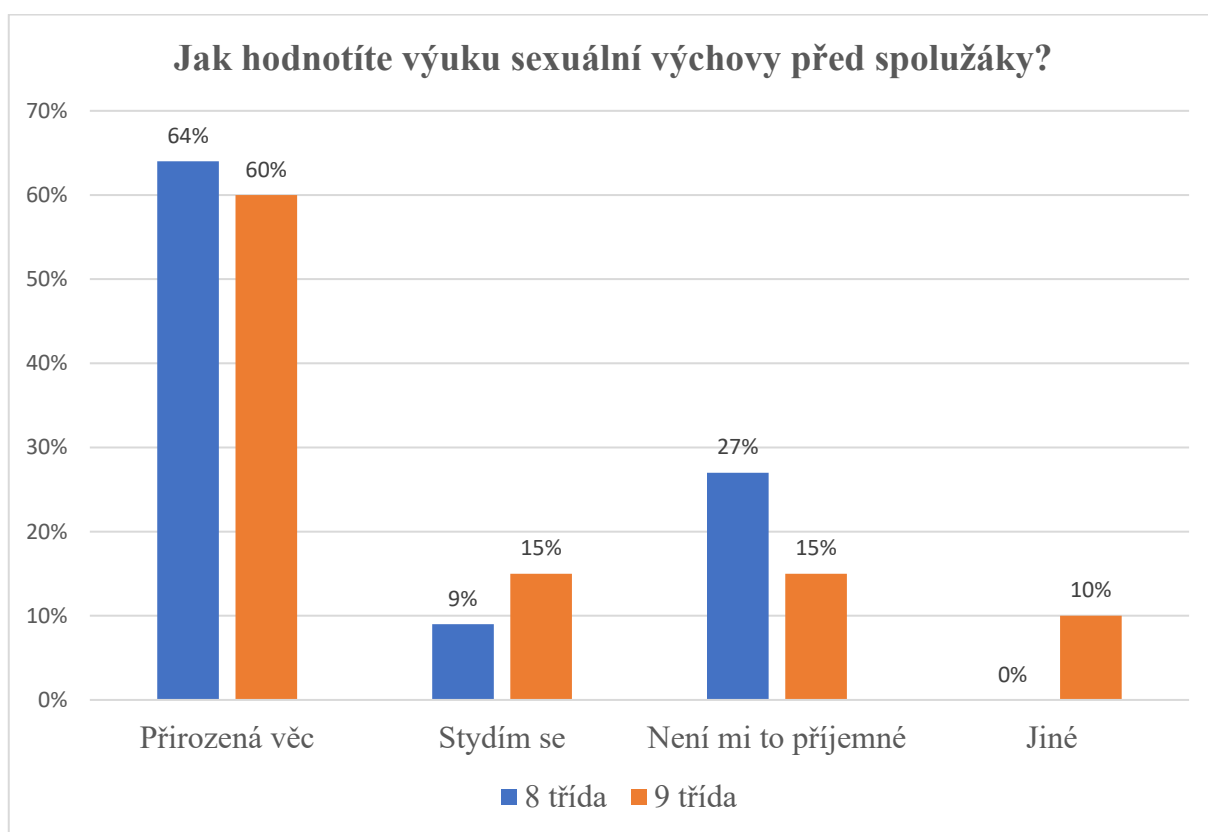
Desátá otázka byla zaměřena spíše na osobní názor žáků – zjišťovala, zda si myslí, že je pro ně sexuální výchova důležitá. Bylo přitom možné vybírat pouze jednu variantu odpovědi. V 8. třídě označilo 14 dětí (64 %) „ano“ a 8 dětí (36 %) „spíše ano“. Ani jeden ze studentů neodpověděl, že ne. Za důležitou označili sexuální výchovu i žáci v 9. třídě – odpověď „ano“ vybralo 8 respondentů (40 %), „spíše ano“ 9 (45 %). Odpověď „spíše ne“ se zde objevila pouze u jednoho žáka (5 %), „nevím“ pak u dvou (10 %).

Graf 4 - Důležitost sexuální výchovy

11. otázka: Jak hodnotíte výuku sexuální výchovy před spolužáky?

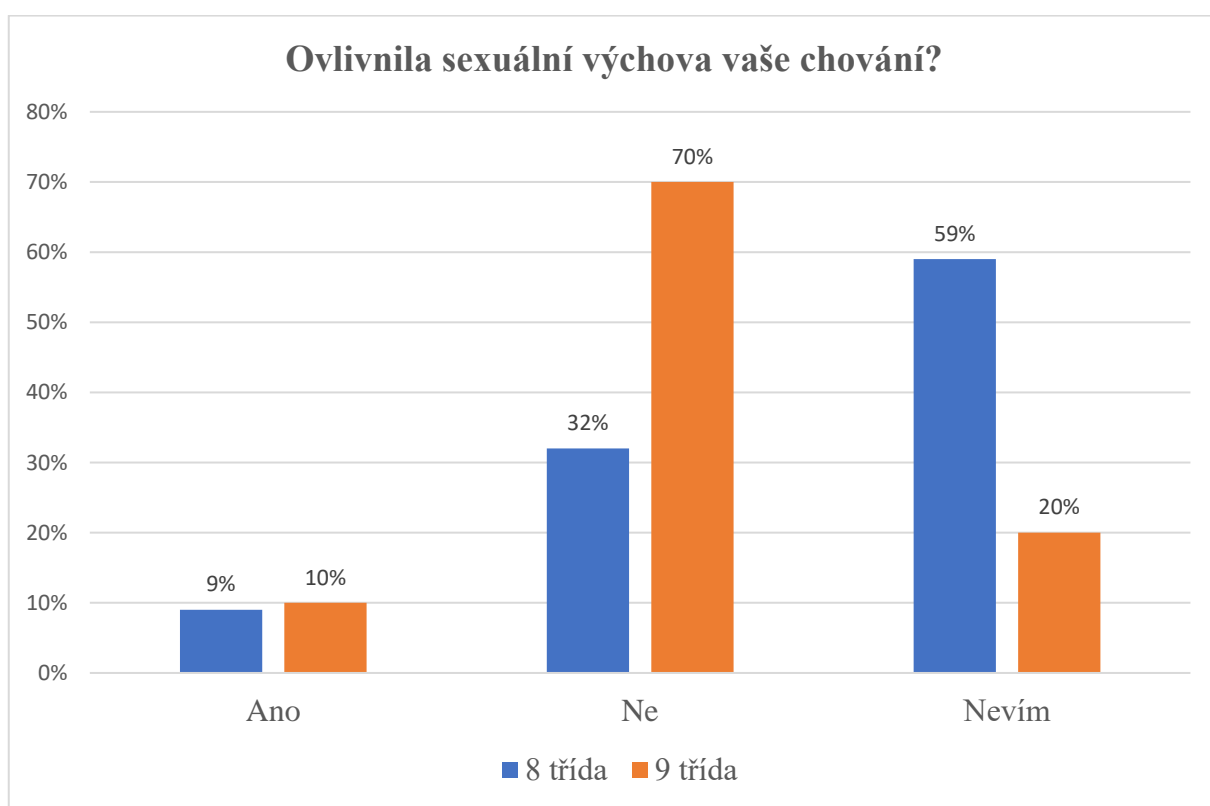
V rámci 11. otázky byli žáci dotazováni, jak hodnotí výuku sexuální výchovy před svými spolužáky – zda je pro ně toto téma intimní a neradi o něm mluví, nebo jim to naopak nevadí. V 8. třídě se 12 žáků (64 %) vyjádřilo, že je pro ně téma v pořádku a bavit se o něm je pro ně přirozené. Menšina v počtu 6 studentů (27 %) naopak odpověděla, že to pro ně příjemné není. 2 žáci (9 %) se před svými spolužáky údajně stydí. U 9. třídy byly výsledky velmi podobné. 12 žáků (60 %) odpovědělo, že je pro ně téma v naprostém pořádku a nestydí se. Stydí se pouze 3 žáci (15 %), dalším 3 (15 %) to není příjemné. 2 žáci (10 %) pak označili odpověď „jiné“. Velice mě překvapilo, že je téma pro děti v tomto věku přirozené a většinou se nestydí. Jeden z respondentů také uvedl, že se sice stydí, ale myslí si, že by rozebírání tématu mělo být přirozené.

Graf 5 - Výuka před spolužáky

12. otázka: Ovlivnila sexuální výchova vaše chování?

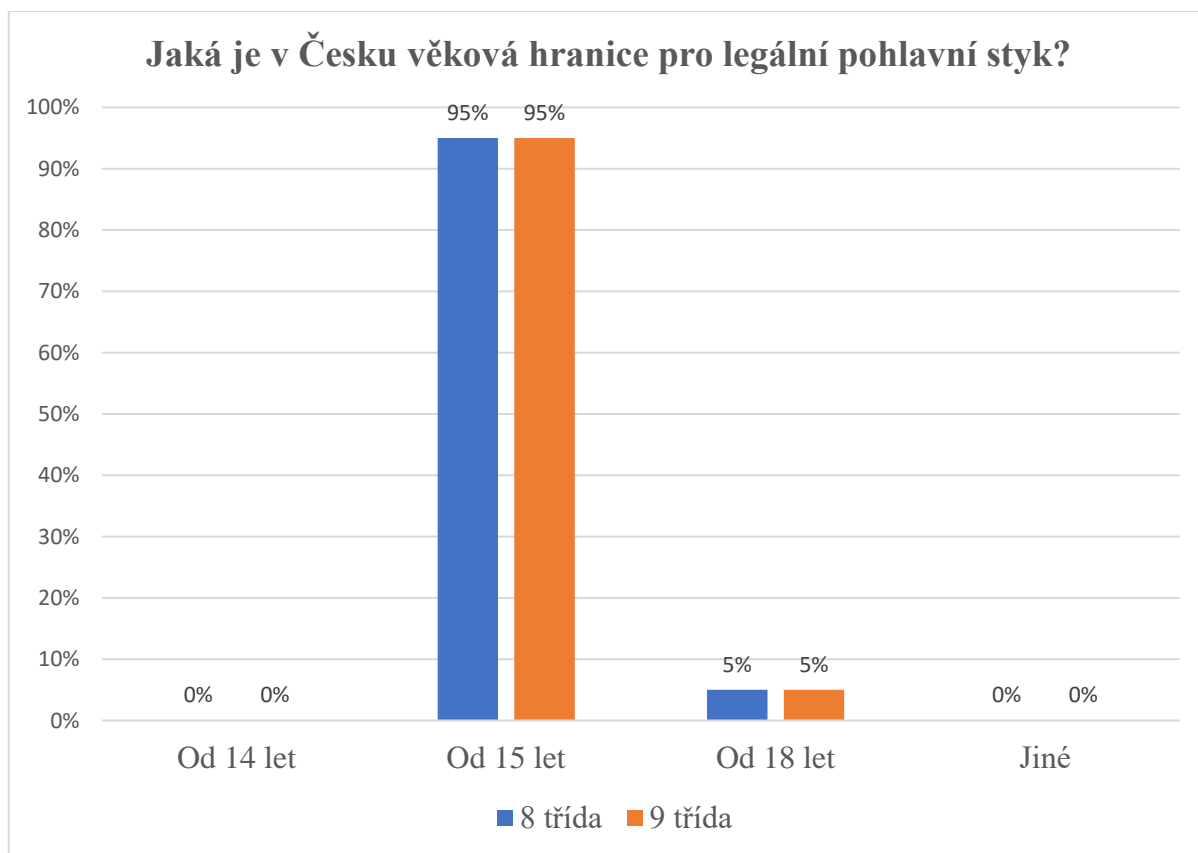
Ve dvanácté otázce jsem se žáků ptala, zda sexuální výchova nějak ovlivnila jejich chování. V 8. třídě mi většina v počtu 13 žáků (59 %) odpověděla, že neví. 7 dětí (32 %) uvedlo, že je sexuální výchova nijak neovlivnila. Že je předmět ovlivnil naopak odpověděly 2 děti jak v 8., tak v 9. třídě (9 % a 10 %). U této odpovědi byl v dotazníku přítomný dodatek, který zjišťoval, jak přesně se vliv předmětu na chování respondentů podepsal. Objevila se např. odpověď, že si daný žák bude dávat větší pozor. 14 žáků 9. třídy (70 %) dále uvedlo, že sexuální výchova jejich chování neovlivnila. Odpověď „nevím“ označili 4 žáci (20 %).

Graf 6 - Ovlivnění chování

13. otázka: Jaká je v Česku věková hranice pro legální pohlavní styk?

13. otázka byla založena na znalostech a informovanosti. Zde jsem zjišťovala, zda žáci vědí, jaká je v Česku věková hranice pro legální pohlavní styk. Kromě 5 % jedinců v každé ze tříd všichni respondenti uvedli správnou odpověď, a to, že legální styk je v České republice možný od 15. roku života. Pouze 1 respondent z 8. třídy odpověděl, že legální je pohlavní styk od 18. roku života, tatáž odpověď se pak objevila u jednoho žáka z 9. třídy. Z výsledku vyplývá, že žáci jsou znalí a vědí, kdy mohou začít se svým sexuálním životem.

Graf 7 - Legální pohlavní styk

14. otázka: Kde nejčastěji získáváte informace týkající se sexuální tematiky?

U této otázky bylo možné označit více variant odpovědi. Jasně přitom zvítězila ta, že nejčastějším zdrojem informací je internet.

Tabulka 13 - Informace o sexuální problematice v 8. třídě

Odpovědi respondentů 8 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Internet	20	91 %
Kamarádi	11	50 %
Rodina	2	9 %
Škola	12	55 %
Knihy	3	14 %
Časopisy	0	0 %
Jiné	0	0 %

V 8. třídě označilo internet za nejčastější zdroj informací 20 dětí (91 %), tedy více než tři čtvrtiny. Další nejčastější zdroje pak tvořili kamarádi (11 žáků, 50 %) a škola (12 žáků, 55 %). Časopisy neuvedl nikdo, rodina a knihy se objevily jen zřídka (2 žáci, tedy 9 % a 3 žáci, 14 %).

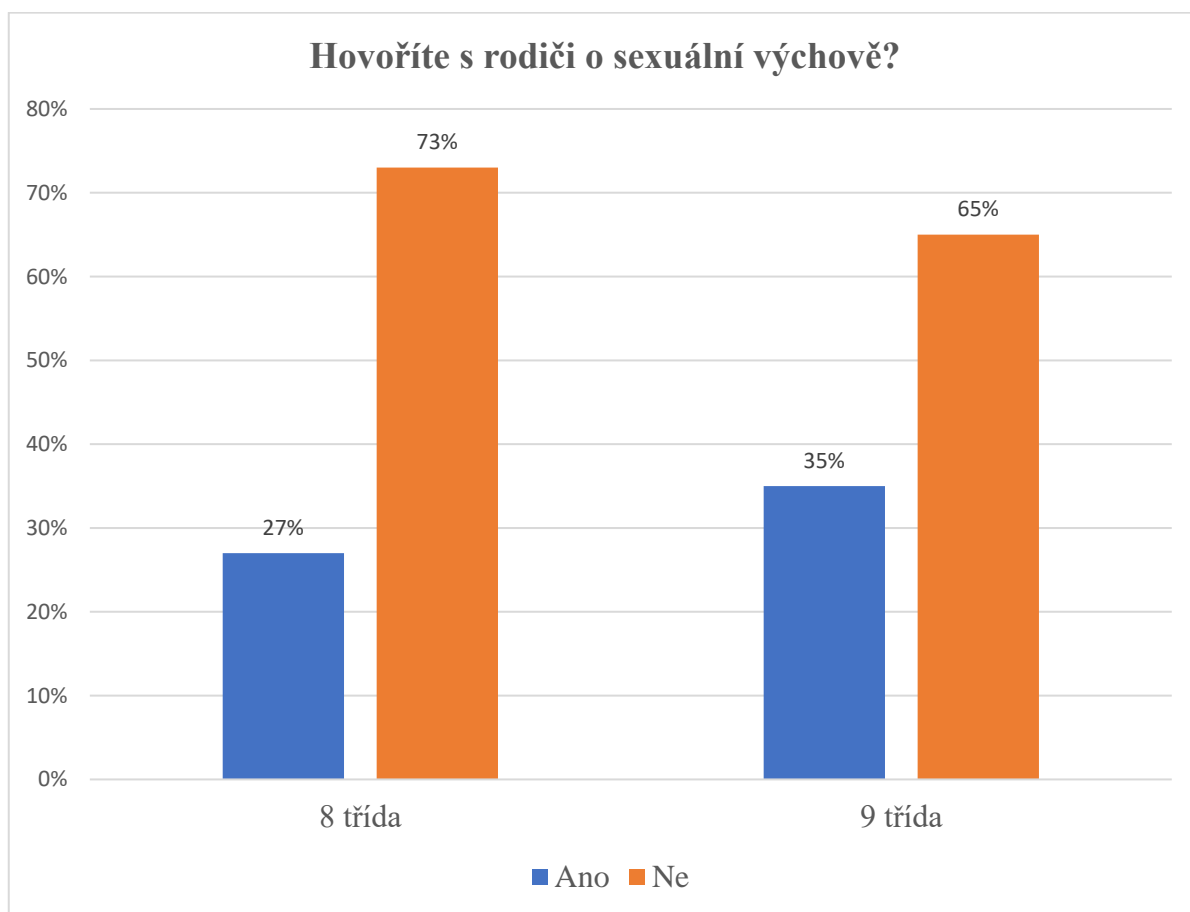
Tabulka 14- Informace o sexuální problematice v 9. třídě

Odpovědi respondentů 8 třídy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Internet	12	60 %
Kamarádi	6	30 %
Rodina	5	25 %
Škola	2	10 %
Knihy	1	5 %
Časopisy	1	5 %
Jiné	2	10 %

I v případě 9. třídy byl za nejpoblárnější zdroj informací označen internet – tuto odpověď uvedlo 12 žáků (60 %). Opět jen minimum respondentů uvedlo časopisy nebo knihy (vždy pouze 1 žák, tedy 5 %). 6 žáků (30 %) se vyjádřilo, že získávají informace od kamarádů. Rodinu vybralo 5 žáků (25 %). Z výsledků tedy vyplývá, že informace respondenti nejvíce získávají z internetu, od kamarádů a v rámci rodiny. Naopak nepracují s knihami, časopisy a výrazným zdrojem pro ně není ani škola.

15. otázka: Hovoříte s rodiči o sexuální výchově?

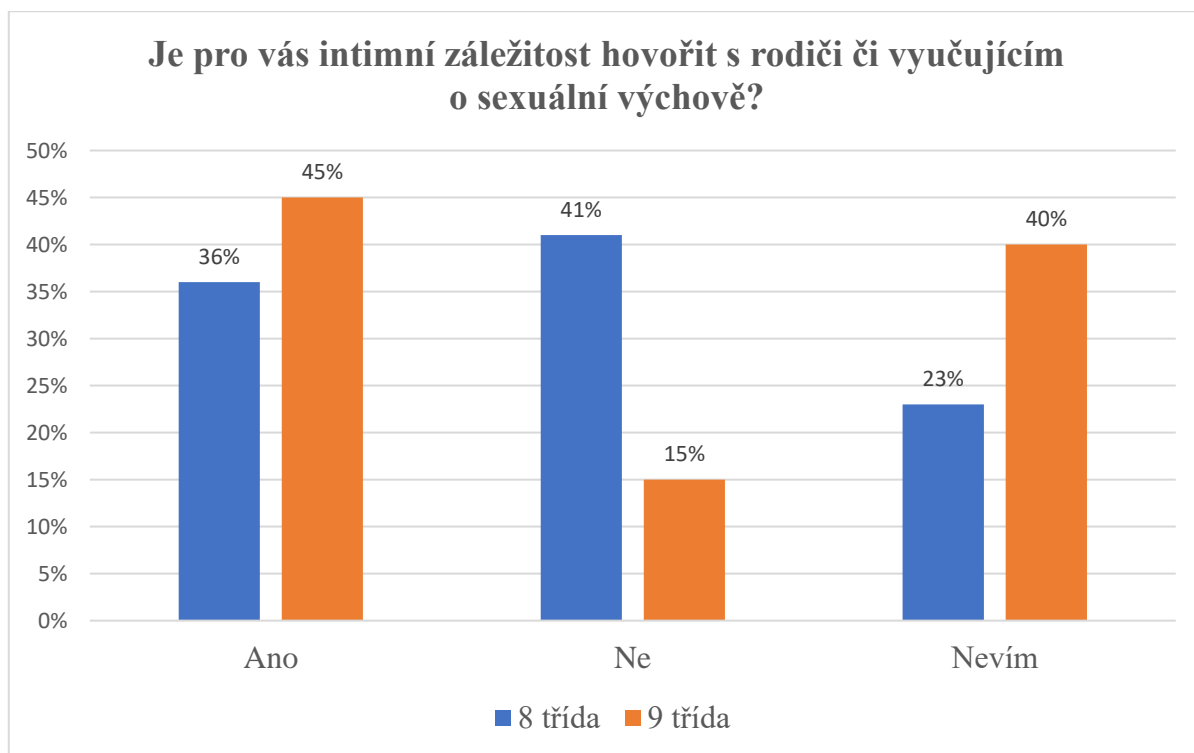
V 15. otázce jsem se žáků ptala, zda hovoří o svých sexuálních problémech s rodiči, popř. se aspoň pokouší zeptat na něco týkající se sexuality. V 8. třídě jasná většina (12 dětí, 73 %) uvedla, že s rodiči o sexuální výchově nemluví. Podobný výsledek se objevil i v 9. třídě (13 žáků, 65 %). Jsem ráda, že alespoň 6 žáků 8. třídy (27 %) a 7 žáků 9. třídy (35 %) naopak uvedlo, že se s nimi rodiče na dané téma baví. Myslím si, že je důležité moct se v tomto citlivém věku někomu svěřit, a doufám, že k tomu žáci dostávají od svých blízkých příležitost.

Graf 8 - Sexuální výchova v rodině

16. otázka: Je pro vás intimní záležitost hovořit s rodiči či vyučujícím o sexuální výchově?

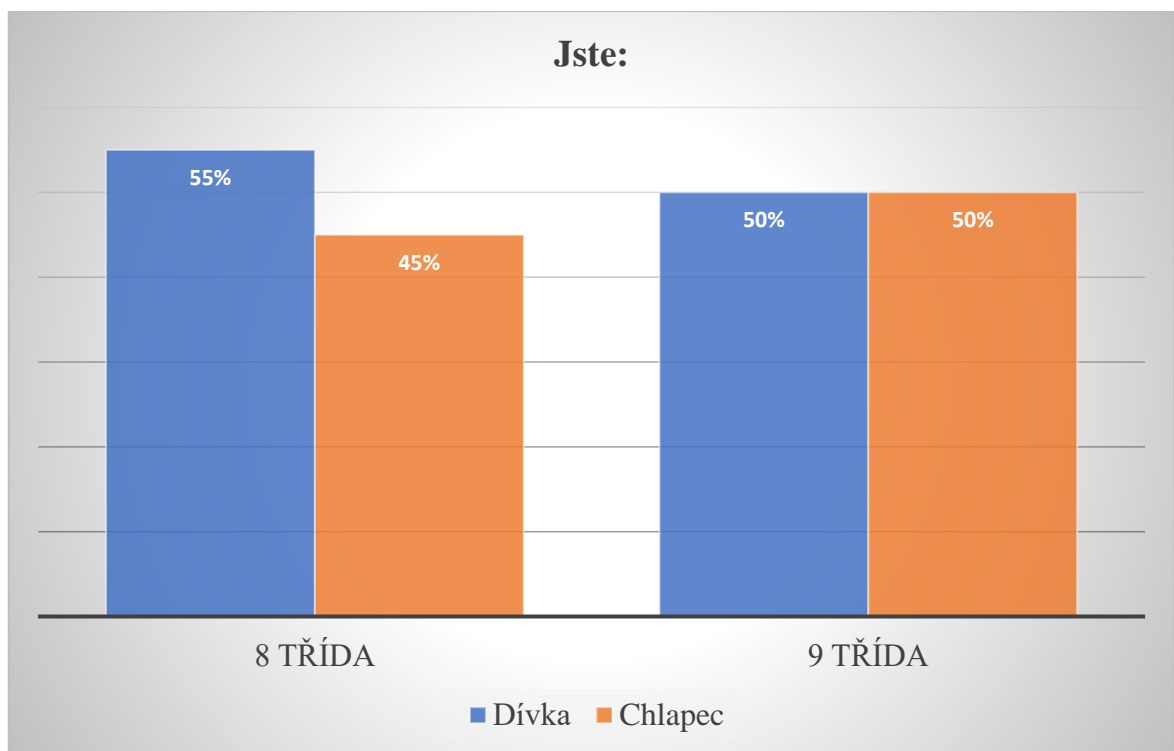
Jasně zodpovězení této otázky bylo pro žáky zřejmě celkem náročné, jelikož poměrně velké množství odpovědělo, že neví. V 8. třídě 8 žáků (41 %) uvedlo, že je pro ně rozhovor tohoto typu s rodičem či vyučujícím intimní. 9 žáků (41 %) odpovědělo opačně. 5 žáků (23 %) pak vybralo odpověď „nevím“. Za neintimní označili téma v 9. třídě jen 3 studenti (15 %). 8 žáků (40 %) opět uvedlo „nevím“. Z odpovědí vyplývá, že mnoho žáků nedokáže říct, zda je pro ně téma intimní nebo ne, popř. že nad touto otázkou dosud vůbec nepřemýšleli.

Graf 9 - Sexuální výchova-intimní záležitost

17. otázka Jste:

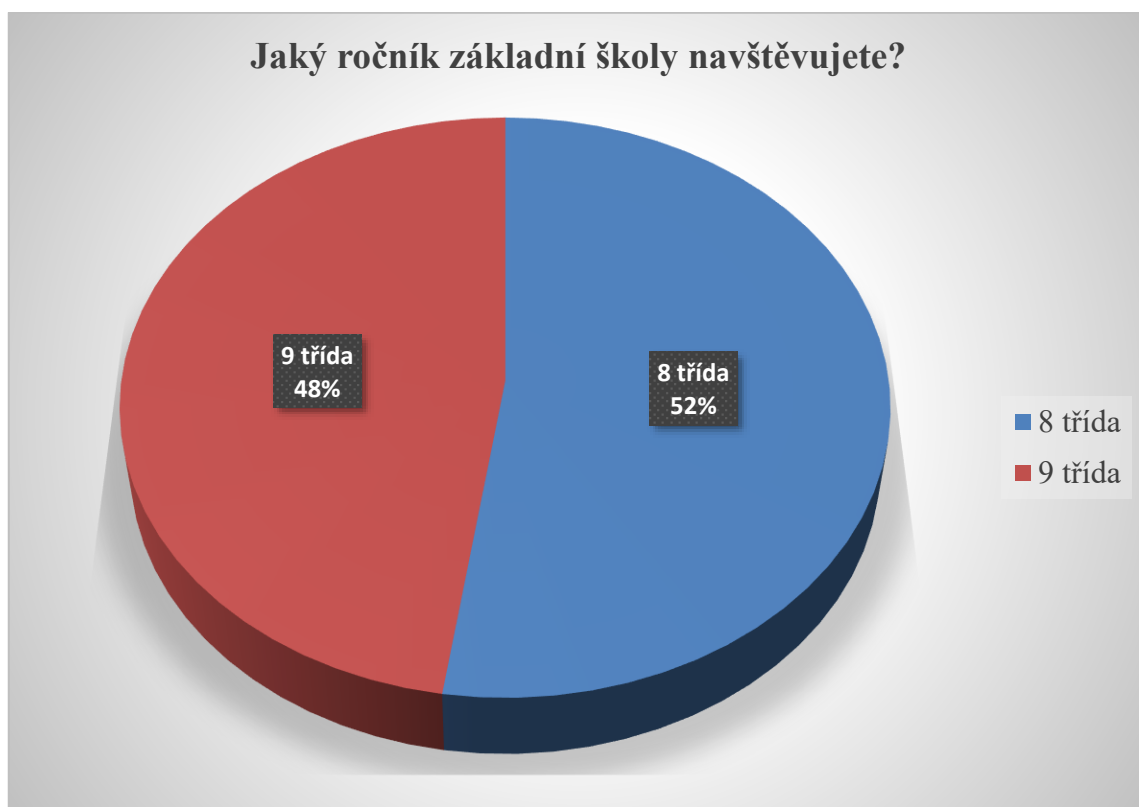
Pomocí této otázky jsem chtěla zjistit, kolik se mého dotazníkového šetření zúčastnilo dívek a kolik chlapců. Dohromady se dotazníkového šetření zúčastnilo 42 žáků ZŠ. V 8. třídě se jednalo o 55 % dívek a 45 % chlapců (dohromady přitom šlo o 22 dětí). V 9. třídě pak poměr tvořilo 50 % dívek a 50 % chlapců, celkový počet dětí zde byl 20. Celkově se tedy šetření zúčastnilo více dívek než chlapců. Protože se ale jedná o velmi malý rozdíl, nepovažuji ho za překážku pro výpovědní hodnotu svých dat.

Graf 10- Pohlaví

18. otázka: Jaký ročník základní školy navštěvujete?

V rámci 18. otázky jsem se respondentů ptala, jaký ročník ZŠ navštěvují. Již z předešlé otázky vyplývá, že se mého šetření zúčastnilo 22 žáků v 8. třídě a 20 žáků v 9. třídě.

Graf 11- Ročník

4 DISKUZE

Cílem bakalářské práce bylo prostřednictvím anonymního dotazníku zjistit, jaké názory a postoje zastávají žáci 8. a 9. tříd ZŠ vůči problematice sexuální výchovy na základní škole.

V této části srovnám své šetření a jeho výsledky s několika obdobnými šetřeními provedenými v rámci VŠ studia. Budu tedy vycházet z několika závěrečných prací, které se zabývají stejnou problematikou, jako práce tato. Srovnání se týká otázek, získaných výsledků i metodologických postupů.

Ze získaných dat je patrné, že mají respondenti k sexuální výchově poměrně dobrý vztah. 22 respondentů z 8. třídy si myslí, že je pro ně sexuální výchova důležitá. V 9. třídě stejným způsobem odpovědělo 17 žáků.

4.1 Srovnání dotazovaných otázek

V této části budu pracovat s otázkami ze svého šetření tak, jak jsem je naformulovala v dotazníku. Srovnávat je budu s otázkami z dotazníkových šetření provedených v rámci jiných závěrečných prací, které se zabývají totožnou problematikou.

K průzkumné otázce č. 1: Jaká je spokojenost žáků s výukou sexuální výchovy na základní škole? se vztahují celkem 3 položky z dotazníku (otázky 2, 9, 11).

V otázce číslo 9 jsem se respondentů ptala, jak hodnotí informace z oblasti sexuality ve výuce. V 8. třídě žáci označili odpovědi „dobře“, „dostatečně“ a „nedostatečně“, v 9. třídě více než polovina respondentů odpověděla „nedostatečně“. „Výborně“ odpověděl pouze jeden žák z osmé třídy. Tyto odpovědi svědčí o tom, že studenti nejsou spokojeni s výukou zaměřenou na otázky sexu a sexuality.

Jabůrková (2012) se ve své práci žáků ptala, zda jim výuka sexuální výchovy vadí. 95 % žáků v rámci jejího šetření odpovědělo, že jim nevadí a jsou spokojeni s výukou. Z jejího šetření tedy vyplývá opačný výsledek než z toho, které jsem provedla já.

V otázce druhé jsou žáci v 8. třídě s výukou spíše spokojeni, naopak v 9. třídě většina odpověděla, že jsou spíše nespokojeni nebo neví.

V DP u Mikulcové (2018) žáci 8. třídy nevědí, zda jsou s výukou spokojeni, naopak v 9. třídě je kolem 30 % žáků spokojeno či spíše spokojeno nebo nevědí.

V rámci hodnocení výuky před svými spolužáky se žáci 8. v 9. třídy vyjádřili v tom smyslu, že se pro ně jedná o přirozený zážitek a nestydí se.

K průzkumné otázce č. 2: Kdy a kde se žáci poprvé setkali se sexuální výchovou a jakou ji přisuzují důležitost? se vztahují celkem 3 položky z dotazníku (otázky 1, 10, 12).

Na otázku z mého šetření, kdy se poprvé respondenti setkali se sexuální výchovou, odpověděla většina respondentů z 8. třídy „1. stupeň ZŠ“. V 9. třídě bylo nejčastější odpovědí „na druhém stupni“. Velmi častá byla také odpověď „nevím“.

Z mého šetření dále vyplynulo, že studenti mají o sexuální výchovu zájem, pokládají ji za důležitou a setkávají se s ní i v rámci praktické výuky.

Vlachová (2014) se žáků ve svém šetření ptala, zda ve škole s některým z vyučujících absolvovali hodinu sexuální výchovy. Podle jejich odpovědí ji absolvovali a zdá se, že je pro ně důležitá. Podle Vlachové nicméně hodinu výlučně sexuální výchovy její respondenti nezažili a pravděpodobně by rádi měli více praktických i osobních informací.

Pilátová (2011) se ve své práci respondentů ptá: „Máš zájem se o této problematice dozvědět víc?“ 43 % žáků odpovědělo kladně, 39 % negativně. Zbýlých 18 % nevědělo. Pilátové šetření se tak zdá potvrzovat můj předpoklad, že většina studentů má o danou tematiku zájem a ráda by se o ní dověděla více i v rámci školního vyučování.

U 12. otázky jsem se žáku zeptala, zda ovlivnila sexuální výchova jejich chování. V 8. třídě nejvíce respondentů zodpovědělo, že neví nebo je nijak neovlivnila. Naopak v 9. třídě velké procento žáků uvedlo, že je předmět neovlivnil.

K průzkumné otázce č. 3: Kde žáci nejčastěji získávají informace a znají legální věk způsobilosti k pohlavnímu styku? se vztahuje celkem 5 položek z dotazníku (otázky 4, 13, 14, 15, 16).

S výše zmíněnou otázkou souvisí úzce otázka, kde žáci získávají informace o sexu a sexualitě. Drtivá většina žáků 8. třídy v mém dotazníku odpověděla, že tyto informace získává na internetu. Dalšími častými odpověďmi byli kamarádi a škola. Naopak podle mých dat respondenti téměř vůbec nečerpají informace z časopisů, knih a od rodiny.

I v deváté třídě byl jako nejčastější zdroj informací na toto téma uveden internet, druhou nejčastější odpovědí byli kamarádi. Podobně jako v osmé třídě jen zřídka označovali za zdroje

svých informací časopisy, knihy a rodinu. Na rozdíl od osmáků pro ně nebyla škola místem k načerpání tohoto druhu informací.

Podobně jako já se ve svém dotazníku ptá i Vlachová. Formuluje uzavřenou otázku ohledně toho, kde žáci berou informace o věcech týkajících se sexu. Získaná data rozděluje podle pohlaví. Z výsledků jejího šetření plyne, že děvčata získávají informace u kamarádů či kamarádek a chlapci si shání informace spíše na internetu či z médií.

V BP u Šnircové (2021) si 50 % žáků v 8. třídě myslí, že informace nejsou dostatečné, 14 % žáků si pak myslí, že jsou dobře informováni. V 9. třídě se 30 % žáků vyjádřilo negativně („spíše ne“) a 14 % žáků uvedlo, že nejsou s informovaností spokojeni. 14 % (8. třída) a 25 % (9. třída) uvedlo, že informace jsou dostačující.

U otázky 16 týkající se míry intimity pocíťované při rozebírání daného tématu byl v 8. třídě poměr odpovědí velice vyvážený. Naopak v 9. třídě více žáků odpovědělo, že pro ně tento typ hovoru s rodiči či vyučujícím intimní není.

V rámci otázky, zda hovoří o sexuální výchově s rodiči, uvedla většinu žáků obou tříd, že ne.

Hranici pro legální pohlavní styk měli správně všichni až na dva žáky, kteří označili odpověď „od 18 let“.

V BP u Pilátové (2011) respondenti odpovídali na otázku „Od kolika let můžeš mít pohlavní styk“? Na výběr bylo z možností 14, 15, 16 a 18. Správnou odpověď uvedlo celkem 91 % žáků. 4 žáci vybrali odpověď „od 14 let“, další 3 pak „od 18. roku“. Zde sama autorka vysvětluje, že se jedná o otázku týkající se zákona, který může být při nedodržení správné hranice 15 let porušen.

Štubňová (2010) se ve své diplomové práci respondentů ptá, kdy je možné prožít první pohlavní styk, resp. jaký věk je považován za vhodný. Žáci v tomto případě uvedli věkovou hranici 15 či 16 let. V tabulce měla dále věk 12, 13 a 14, 17 % respondentů označilo 14 let. 1,8 % pak uvedlo věkovou hranici 12 a méně. S tím přímo souvisí i otázka 14, zdali je zákonné mít pohlavní styk od 15 let. 80 % respondentů označilo odpověď „ne“, 20 % uvedlo „ano“.

K průzkumné otázce č. 4: S jakou formou, tématy a v rámci kterého předmětu se žáci se sexuální výchovou na základní škole setkali? se vztahuje celkem 5 položek z dotazníku (otázky 3, 5, 6, 7, 8).

V těchto otázkách žáci měli na výběr z více možností.

Na otázku, s jakými tématy se žáci v rámci výuky nejčastěji setkali uvedlo nejvíce žáků v 8. třídě sexuální zneužívání (82 %). Dále se žáci nejvíce setkali s tématy tělesných změn v dospívání či běžného sexu a antikoncepce. V 9. třídě vždy kolem 50 % respondentů zmiňovalo pohlavně přenosné choroby, tělesné změny v dospívání, běžný sex a antikoncepci.

Jako témata ve výuce neprobíraná byly v 8. třídě nejčastěji uváděny promiskuita a antikoncepční metody. V 9. třídě žáci zmiňovali bezpečný sex a antikoncepční metody.

Balík (2022) uvádí, že se v hodinách nejvíce mluví o pohlavně přenosných chorobách, o intimní hygieně či o pohlavní identitě.

Ve svém dotazníku jsem se rovněž ptala, s jakými formami sexuální výchovy se v rámci výuky respondenti setkali. Zatímco žáci 8. třídy ve svých odpovědích vzpomínali především přednášky či besedy, žáci 9. třídy se podle mého šetření se sexuální výchovou mimo výklad v rámci běžné výuky setkávali méně.

Na to, zda se žáci zúčastnili nějakých besed, se ptá i Vlachová (2014). Většina respondentů z šetření Vlachové se sice žádné besedy na toto téma nezúčastnila, jedna třída však již v době šetření měla domluvenou přednášku od sexuologa.

U této otázky mi v rámci odpovědi „jiné“ mnoho respondentů napsalo, že je daná problematika zajímavá a rádi by se o ní dověděli více.

V bakalářské práci Goldové (2021) jsou respondenty vyučující předmětu výchova ke zdraví. Její šetření poukazuje na rozdílnost metod, které tito vyučující v rámci výuky používají. Zmíněno je například doplňování výkladu videem či využití modelu besedy. Názory na přínos daných metod se nicméně liší.

Jedna z otázek v mém dotazníku se týkala toho, v rámci, kterých předmětů se žáci setkávají se sexuální výchovou. V případě 8. třídy šlo nejčastěji o přírodopis (59 %) a rodinnou výchovu (32 %). V devátém ročníku byla nejčastější odpovědí rodinná výchova (65 %).

Šnircová (2021) se ve své práci táže žáků na totéž. V 8. třídě se se sexuální výchovou podle jejího šetření setkávají nejvíce v rámci přírodopisu a výchovy ke zdraví; celých 40 % respondentů nicméně uvedlo, že se tématům spadajícím do sexuální výchovy nevěnují v rámci

žádného předmětu. Nejčastější odpovědí respondentů z 9. třídy byl přírodopis (36 %), druhou nejčastější výchova ke zdraví (34 %). Pouze 8 % žáků z deváté třídy se podle dat Šnircové se sexuální výchovou nesetkalo v žádném předmětu. Přestože se výsledky mého šetření a šetření Šnircové neshodují, z obou vyplývá, že žáci 8. a 9. tříd mají se sexuální výchovou zkušenosti především z výuky přírodopisu a výchovy ke zdraví.

V rámci otázky týkající se nepříjemných témat uvedli žáci v 8. třídě, že neradi hovoří o sexuálním zneužívání. Stejně se vyjádřili i žáci v 9. třídě.

5 ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnovala problematice sexuální výchovy na ZŠ a v tomto ohledu zjišťovala názory a postoje žáků 8. a 9. tříd. Práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části byla blíže rozebírána sexuální výchova a sexualita jako taková. V praktické části jsem pak svůj hlavní cíl i dílčí cíle zpracovávala. Hlavním cílem bylo zjistit, jaké mají názory a postoje respondenti k sexualitě. Praktická část byla provedena pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 42 respondentů. Jednalo se o žáky 8. a 9. třídy, přičemž v 8. třídě jich zúčastnilo 22 a v 9. třídě 20.

Dotazníkové šetření bylo provedeno v souladu s předem stanoveným cílem a dílčími úkoly práce. Z mého šetření vyplývá, že žáci na této ZŠ nejsou takřka vůbec spokojeni s výukou zaměřenou na sexuální výchovu. Je tedy pravděpodobné, že se učitelé danému tématu málo věnují nebo nedokáží informace zprostředkovat formou, která by žáky více zaujala. Přitom si mnoho žáků myslí, že je sexuální výchova velmi důležitá, a rádi by měli více hodin zaměřených na tuto problematiku. Z určitých pasáží dotazníku dále vyplývá, že některá témata byla v rámci výuky probírána minimálně. Šetření zároveň celkově ukazuje, že téma sexuální výchovy je pro žáky velmi zajímavé a mají k němu kladný vtaž.

U obou tříd mě zarazilo, že žáci se neradi svěřují svým rodičům a vůbec od nich nezískávají informace. Když jsem měla možnost mluvit s oběma třídami naráz, říkali mi žáci osmé třídy, že je nejvíce informovala beseda, které se letos účastnili. 9. třída se nemohla besedy osobně zúčastnit kvůli covidu, neboť na to nebyl už čas.

Doporučení pro praxi

V závěru bych chtěla uvést své doporučení pro praxi. Z mého dotazníkového šetření vyplývá, že žáci nejsou s výukou sexuální výchovy na základní škole dostatečně spokojeni. Vyučující by tím mohli být motivováni ke zlepšení výuky, třeba zařazením témat, která jsou pro žáky zajímavá.

6 POUŽITÁ LITERATURA

BALÍK, Štěpán. *Rizikové sexuální chování u žáků 2. stupně základních škol a víceletých gymnázií*. [online]. 2022. [cit.2022-03-05]. Bakalářská práce. UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI PEDAGOGICKÁ FAKULTA Ústav pedagogiky a sociálních studií. Dostupné z: https://theses.cz/id/i77184/Bakalarska_prace_-_Stepan_Balik.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DSexu%C3%A1ln%C3%AD%20v%C3%BDchova%20u%20%C5%BE%C3%A1k%C5%AF%20Z%C5%A0%26st%3D2

COHEN, Jean et al. *Mluvíme o sexu*. Svojtka&Co, 2018, 72 s. ISBN 978-80-256-2332-9.

ČESKO. Vyhláška č. 72/2005 Sb. *Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních*. In: ZÁKONY PRO LIDI. [cit.2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

ČESKO. Zákon č. 94/1963 Sb. *Zákon o rodině*. In: ESIPA. [cit.2022-02-12]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=1963s094-2012s401>

ČESKO. Zákon č. 321/2002 Sb. *Zákon, kterým se mění zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů*. In: ESIPA. [cit.2022-02-12]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=2002s321>

GITZINGER, Peter et al. *Zábavná kniha o sexu*. Grada, 2017, 96 s. ISBN 978-80-271-0603-5.

GOLDOVÁ, Lucie. *Výuka výchovy k sexuální reprodukčnímu zdraví z pohledu učitele výchovy ke zdraví*. [online]. 2021. [cit.2022-01-12]. Bakalářská práce. MASARYKOVA UNIVERZITA PEDAGOGICKÁ FAKULTA Katedra tělesné výchovy a výchovy ke zdraví. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/ngr5z/Goldova_-_BAKALARSKA_PRACE.pdf

GRAY, John. *Muži, ženy a partnerské vztahy*. Edice Knihy Omega, 2020, 336 s. ISBN 978-80-7585-539-8.

JABŮRKOVÁ, Klára. *Problematika výuky sexuální výchovy na druhém stupni základních škol a nižších tříd gymnázií*. [online]. 2012. [cit.2022-02-05]. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra společenských věd. Dostupné z: <https://theses.cz/id/dblac1/1954250>

JAŠKOVÁ, Olga. *Sexuální výchova v rodině a ve škole*. [online]. 2009. [cit.2022-03-12]. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/10596/ja%C5%A1kov%C3%A1_2009_bp.pdf?sequence=1&isAllowed=y

KANÁK, Jan et al. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. Brno: CPress, 2015, 200 s. ISBN 978-80-264-0290-9.

KNIHA, Michal et al. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. Brno: CPress, 2015, 200 s. ISBN 978-80-264-0290-9.

KOLIBA, Peter, P. WEISS, M. NĚMEC a M. DIBONOVÁ. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetrovatelství*. Praha: Grada Publishing, 2019, 184 s. ISBN 978-80-271-2039-0.

KRČMÁŘOVÁ, Barbora et al. *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. 1. vyd. Brno: CPress, 2015, 200 s. ISBN 978-80-264-0290-9.

KUBRICHTOVÁ, Lenka. *Sexuální výchova*. Metodický portál: Články [online]. 2005. [cit.2022-02-22]. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/247/SEXUALNI-VYCHOVA.html>

MIKULCOVÁ, Markéta. *Analýza znalostí, potřeb a postojů v oblasti sexuální výchovy u žáků 6. – 9. tříd základních škol a jejich rodičů*. [online]. 2018. [cit.2022-04-04]. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra psychologie. Dostupné z: <https://theses.cz/id/bba5j8/24887890>

Národní ústav pro vzdělání. NUV. [online]. Národní pedagogický institut České republiky. 2016. [cit.2022-05-15]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf

OREL, Miroslav et al. *Vybrané aspekty sebepojetí dětí a adolescentů*. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. 1 vydání. 2016, 205 s. ISBN 978-80-244-4991-3.

OSHO. *O sexu, od sexu k supervědomí*. Beta-Dobrovský, 2017, 320 s. 978-80-7306-930 8.

PILÁTOVÁ, Pavla. *Znalosti žáků 8. a 9. třídy o sexuálně přenosných chorobách*. [online]. 2011. [cit.2022-04-12]. Masarykova Univerzita, Pedagogická Fakulta, Katedra výchovy ke zdraví. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/xymv8/?vysl=38943;lang=cs;id=258724>

QuestionPro. [online]. Věda-průzkumový průzkum: definice, příklady, metody, živá online prezentace 1:1. 2022 [cit.2022-06-02]. Dostupné z: https://eu.questionpro.de/cs/umfrageforschung/#umfrageforschung_definition

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání – RVP ZV 2010 [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, [cit.2022-01-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/21592>

RICHARDSON, Diana. *Tantrický orgasmus pro ženy*. Synergie, 2017, 256 s. ISBN 978-80-7370-439-1.

ŠNIRCOVÁ, Anna. *Získávání informací z oblasti sexuální výchovy u žáků 2. stupně základní školy*. [online]. 2021. [cit.2022-04-13]. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/46589/%20nircov%C3%A1_2021_dp.pdf?sequence=1

ŠTĚRBOVÁ, Dana et al. *Specifika komunikace ve vztahu k sexualitě I: pomáhající profese ve vztahu k sexualitě, včetně osob s mentálním postižením*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 158 s. ISBN 978-80-244-5025-4.

ŠULOVÁ, Lenka, Tomáš FAIT a Petr WEISS. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf, 2011, 440 s. ISBN 978-80-7345-238-4.

VERDOUX, Christiane et al. *Mluvíme o sexu*. Svojtka&Co, 2018, 72 s. ISBN 978-80-256-2332-9.

VLACHOVÁ, Jana. *Informovanost žáků druhého stupně ZŠ*. [online]. 2014. [cit.2021-12-12]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra speciální pedagogiky. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/i108z/Bakalarska_prace.pdf

WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. Grada publishing, a.s., vydání 1. 2010, 744 s. 978-80-247-2492-8.

7 PŘÍLOHY

7.1 Příloha A-dotazník

Vážené dívky a chlapci,

Jmenuji se Barbora Podnecká a jsem studentkou 3. ročníku Fakulty zdravotnických studií, Univerzity Pardubice, obor Všeobecná sestra. Tímto bych vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku, který poslouží jako podklad pro mou bakalářskou práci, jejímž tématem jsou názory a postoje žáků 8. a 9. tříd ZŠ k sexualitě. Vyplnění dotazníku je zcela dobrovolné a anonymní, jejich zpracování bude taktéž anonymní a budou použity pouze v rámci bakalářské práce.

Dotazník obsahuje 18 otázek, vaše odpovědi zakřížkujte, případně dopište odpověď. Pokud není uvedeno jinak, označte vždy pouze jednu odpověď.

1. Kdy jste se poprvé setkali se sexuální výchovou?

- V mateřské školce
- Na prvním stupni ZŠ
- Na druhém stupni ZŠ
- Nevím

2. Jak jste spokojeni s výukou zaměřenou na sexuální výchovu?

- Jsem velmi spokojen/a
- Spíše spokojen/a
- Spíše nespokojen/a
- Určitě nespokojen/a
- Nevím

3. V rámci, kterého předmětu jste se se sexuální problematikou setkali?

Můžete vybrat více možností:

- Prvouka
- Přírodopis
- Výchova ke zdraví
- Občanská výchova
- Rodinná výchova
- Jiné.....
- Nasetkal/a jsem se

4. Se sexuální problematikou jste se setkali?

Můžete vybrat více možností:

- V rámci vyučujícího předmětu
- Na internetu
- V literatuře
- V televizi
- V rodině
- Jiné.....

5. S jakou formou výuky jste se setkali při výuce sexuální výchovy?

Můžete vybrat více možností:

- Výklad
- Video
- Tvorba plakátů či obrázků
- Přednášky nebo besedy
- Nikdy jsem se se sexuální výchovou nesetkal/a
- Jiné.....

6. S jakými tématy jste se v rámci sexuální výchovy setkali?

Můžete vybrat více možností:

- Sexuální zralost
- Bezpečný sex, antikoncepce
- Láska, přátelství
- Rodičovství
- Sexuální zneužívání
- Pohlavně přenosné choroby
- Porod
- Interupce
- Homosexualita
- Promiskuita (časté střídání partnerů)
- Tělesné změny v dospívání
- Antikoncepční metody
- Jiné.....

7. Jaká témata nebyla v rámci sexuální výchovy probírána, ale vy byste o nich rádi slyšeli. Označte tedy ty, o kterých byste se rádi více dozvěděli.

Můžete označit více možností:

- Pohlavně přenosné choroby
- Interupce
- Láska, přátelství
- Promiskuita (časté střídání partnerů)
- Tělesné změny v dospívání
- Antikoncepční metody
- Homosexualita
- Bezpečný sex, antikoncepce
- Sexuální zralost
- Rodičovství
- Sexuální zneužívání
- Porod
- Jiné:

.....
.....

8. O kterých tématech v rámci výuky vám nebylo příjemné hovořit?

Můžete označit více možností:

- Sexuální zralost
- Tělesné změny v dospívání
- Bezpečný sex, antikoncepce
- Homosexualita
- Pohlavně přenosné choroby
- Interupce
- Láska, přátelství
- Promiskuita (časté střídání partnerů)
- Antikoncepční metody
- Rodičovství
- Sexuální zneužívání
- Porod
- Jiné:

.....

9. Jak hodnotíte informace získané na základní škole v oblasti sexuality?

- Výborně
- Dobře
- Dostatečně
- Nedostatečně

10. Je podle vás sexuální výchova důležitá?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne
- Nevím

11. Jak hodnotíte výuku sexuální výchovy před spolužáky?

- Přirozená věc
- Stydím se
- Není mi to příjemné
- Jiné:.....

12. Ovlivnila sexuální výchova vaše chování?

- Ano, pokud ano uveďte jak?.....
- Ne
- Nevím

13. Jaká je v Česku věková hranice pro legální pohlavní styk?

- Od 14 let
- Od 15 let
- Od 18 let
- Jiné:.....

14. Kde nejčastěji si získáváte informace týkající se sexuální tematiky?

Můžete označit více možností:

- Internet
- Kamarádi
- Rodina
- Škola
- Knihy
- Časopisy
- Jiné:

15. Hovoříte s rodiči o sexuální výchově?

Ano

Ne

16. Je pro vás intimní záležitost hovořit s rodiči či vyučujícím o sexuální výchově?

Ano

Ne

Nevím

17. Jste:

Dívka

Chlapec

18. Jaký ročník základní školy navštěvujete?

8. třídu

9. třídu

7.2 Příloha B- informovaný souhlas

INFORMACE K PRŮZKUMNÉHO ŠETŘENÍ A INFORMOVANÝ SOUHLAS

Vážená paní / Vážený pane,

Jsem studentkou 3. ročníku Fakulty zdravotnických studií, Univerzity Pardubice, obor Všeobecná sestra.

Obracím se na Vás s prosbou o zapojení Vašeho dítěte do průzkumného šetření, jehož **cílem je zjistit, jaká je informovanost žáků 8. a 9. tříd ZŠ v oblasti sexuality**. Informace od žáků budou získávány formou dotazníku, jehož výsledky žáků mi pomohou při zpracování mé bakalářské práce na téma **Názory a postoje žáků 8. a 9. tříd ZŠ k sexualitě**.

Účast na tomto šetření je zcela dobrovolná a anonymní.

Prosím Vás o vyjádření, zda s účastí Vašeho dítěte v průzkumu souhlasíte.

Souhlasím/nesouhlasím (nehodící se škrtněte),

aby dítě(doplňte jméno a příjmení)

bylo do studie zařazeno.

Jméno a příjmení zákonného zástupce

V dne

Podpis.....

V případě dotazů jsem Vám k dispozici na níže uvedených kontaktech.

Děkuji Vám.

V, dne.....

.....

Podpis výzkumníka

Kontaktní osoba

Jméno: Barbora Podnecká

Telefon: 721 128 530

Email: barbora.podnecka@student.upce.cz

7.3 Příloha C-desatero MŠMT k sexuální výchově (MŠMT, 2011).

1. **Nic neměníme.** Sexuální výchova se bude na školách vyučovat dále, jako doposud.
2. **Sexuální výchova se vyučuje a bude vyučovat** v celé škále předmětů (Člověk a jeho svět, Výchova ke zdraví, Rodinná výchova, Občanská výchova, Přírodopis, Biologie).
3. **Rodina je prvním místem,** kde se žák dozvídá o sexu. Vztah matky a otce, hierarchie, rodinné vztahy, to vše také patří k sexuální výchově.
4. **Učitel** je po rodině další osobou, která má žáka o vztazích a sexualitě poučit. Sex je důležitou součástí života každého z nás.
5. **Distancujeme se od „sexuálního businessu“.** Naším cílem je pomáhat školám, žákům a studentům, ne soukromým firmám.
6. **Chceme bránit zneužívání žáků a studentů soukromými firmami,** které se všemi prostředky snaží získat přístup do škol.
7. **Peníze,** které chtějí soukromé firmy získat ze školství skrze výuku sexuální výchovy, **mají lepší využití** (platy učitelů, zlepšení podmínek výuky...).
8. **Jsme otevřeni různým názorům** na výuku sexuální výchovy. Zrušili jsme doporučení MŠMT pro příručku Sexuální výchova-vybraná témata. Necháváme však na školách, jestli ji použijí, či ne.
9. **Učitelé jsou ti, kdo rozhodnou, ne soukromé firmy.** Jestli je příručka tak skvělá, jak o ní její autoři hovoří, pak ji jistě školy k výuce použijí.
10. **Ministerstvo školství** v tomto ohledu nenavazuje na aktivity ministra Lišky a **nepodléhá lobbingu.**